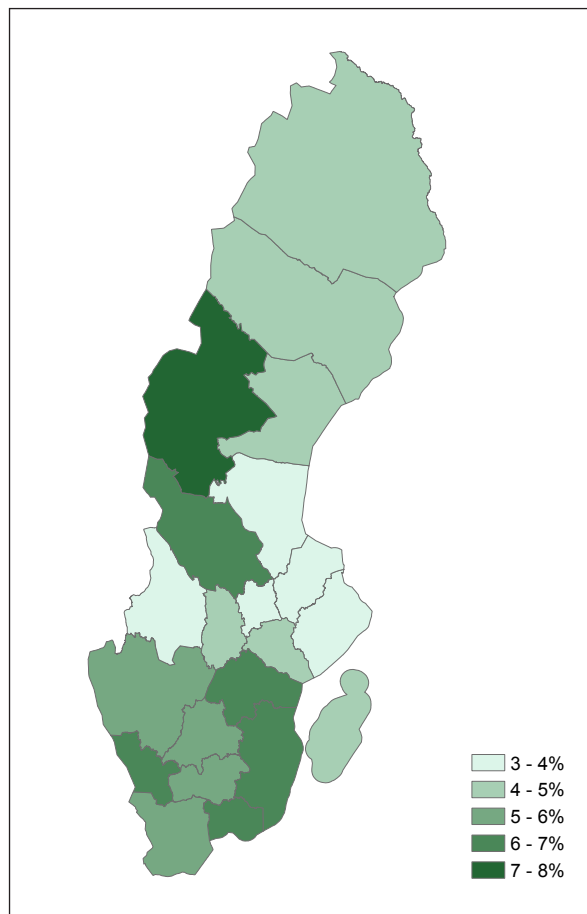

Avrapportering av regeringsuppdrag om frivilliga avsättningar

Svante Claesson, Andreas Eriksson

© Skogsstyrelsen, mars 2017

Författare

Svante Claesson
Andreas Eriksson

Projektledare

Svante Claesson

Projektgrupp

Andreas Eriksson
Alice Högström
Sture Wijk

Omslagsbild

Patric Wiström

Andel frivilliga avsättningar av produktiv skogsmark per län (%)

Grafisk produktion

Annika Fong Ekstrand

Upplaga

Finns endast som pdf-fil för egen utskrift

Best nr

1617

Skogsstyrelsens böcker och broschyrer
551 83 Jönköping

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
1 Inledning och bakgrund	8
1.1 Uppdrag från regeringen	8
1.2 Om frivilliga avsättningar	8
1.3 Definitioner	10
1.4 Tidigare genomförda uppföljningar	13
2 Material och metoder	14
2.1 Bearbetning av geografisk information från de sex största markägarna	14
2.2 Enkät till innehavare av skogsbrukscertifikat inom FSC eller PEFC	15
2.3 Bearbetning av geografisk information för att belysa de frivilliga avsättningarnas varaktighet	16
3 Areal frivilliga avsättningar 2016 och historisk utveckling	18
3.1 Total areal	18
3.2 Storskogsbruket	20
3.3 Utveckling över tid	22
3.4 Certifierad areal	24
4 Egenskaper hos storskogsbrukets frivilliga avsättningar	25
4.1 Naturtyper i EUs habitatdirektiv	25
4.2 Värdekärnor	26
4.3 Skogstyper	27
4.4 Storleksklasser	27
4.5 Ståndortsindex	29
5 Varaktighet	30
5.1 Geografisk analys av varaktighet	30
5.1.1 Exempel Sveaskog	31
5.1.2 Exempel Statens fastighetsverk	33
6 Om möjligheterna att nå etappmålet till 2020	35
6.1 Perioden 2016–2020 – bedömd utveckling	35
6.2 Certifikatägarnas roll för måluppfyllelse	36
7 Fortsatt arbete	37
7.1 Databehov	37
7.2 Möjligheter till datafångst	37
8 Diskussion och slutsatser	39
Litteratur/källförteckning	43
Bilagor	45
Bilaga 1: Enkät till innehavare av gruppcertifikat	46
Bilaga 2: Enkät till innehavare av direktcertifikat	51
Bilaga 3: Enkät till de 6 stora markägare som tillhandahållit shapefiler	56

Förord

Att skogsägare avsätter skog på frivillig väg för att bidra till bevarandet av biologisk mångfald och skogens ekosystemtjänster är en viktig del av den svenska skogs- och miljöpolitiken. Det här har tydliggjorts inom miljömålssystemet där regeringen vid två tillfällen beslutat om mål för utvecklingen av arealen frivilliga avsättningar vid sidan av mål om utvecklingen av arealen formella skydd.

För att regeringen ska kunna följa utvecklingen fick Skogsstyrelsen i regleringsbrevet för år 2016 i uppdrag att redovisa frivilliga avsättningar inom skogsbruket. Denna rapport utgör redovisningen till regeringen av detta uppdrag. I rapporten redovisar Skogsstyrelsen arealen frivilliga avsättningar och utvecklingen över tid, en del kvalitativ information om de frivilliga avsättningarna, en studie av de frivilliga avsättningarnas varaktighet över tid och för ett resonemang om den framtida utvecklingen.

Detta meddelande kompletterar den redovisning av regeringsuppdraget om värdefulla skogar (revidering av den nationella strategin för formellt skydd av skog) som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen gjorde tidigare i år.

Herman Sundqvist
Generaldirektör

Svante Claesson
Projektledare

Sammanfattning

Skogsstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2016 i uppdrag att redovisa frivilliga avsättningar inom skogsbruket senast den 30 mars 2017. Denna rapport utgör avrapporteringen till Regeringskansliet.

Skogsstyrelsen har vid fyra tidigare tillfällen följt upp de frivilliga avsättningarnas omfattning och kvalitet. I denna rapport redovisas framför allt uppgifter om de frivilliga avsättningarnas omfattning. Skogsstyrelsen har för avsikt att under 2017 och 2018 genomföra en mer omfattande studie av de frivilliga avsättningarna, med ambitionen att resultaten därifrån ska kunna utgöra underlag till nästa fördjupade utvärdering av miljömålen.

Skattningar av arealen frivilliga avsättningar är baserade på dels geografisk information, som Sveaskog, Statens fastighetsverk, Svenska kyrkan, Bergvik Skog, SCA Skog och Holmen Skog tillhandahållit, och dels på en enkät till alla innehavare av skogsbrukscertifikat enligt FSC eller PEFC. Arealen frivilliga avsättningar på ej certifierad skogsmark är skattad baserat på den förra uppföljningen av de frivilliga avsättningarna och avser 2010. Studier av de frivilliga avsättningarnas varaktighet är genomförd genom att bearbeta äldre information om frivilliga avsättningar tillsammans med annan geografisk information om till exempel avverkningar eller formella skydd.

Arealen frivilliga avsättningar har ökat kraftigt från slutet av 1990-talet, då den första uppföljningen genomfördes, och de utgör idag ett stort och viktigt bidrag till samhällets mål om att bevara biologisk mångfald och skogens övriga ekosystemtjänster. Totalt skattas arealen frivilliga avsättningar år 2016 till cirka 1,2 miljoner hektar, vilket är samma storleksordning som vid uppföljningen 2010. Det finns en del skillnader mellan uppföljningarna men Skogsstyrelsen drar slutsatsen att den totala arealen frivilliga avsättningar inte förändrats sedan 2010, vare sig ökat eller minskat.

Inom storskogsbruket har stora arealer frivilliga avsättningar övergått till formella skydd sedan 2010, vilket lett till att arealen frivilliga avsättningar inom storskogsbruket minskat. Att stora arealer frivilliga avsättningar övergått till formella skydd inom storskogsbruket har framför allt skett hos de statliga markägarna. Inom små- och mellanskogsbruket har den certifierade arealen fortsatt att öka, vilket lett till att arealen frivilliga avsättningar inom dessa markägarkategorier ökat. De båda flödena där en ökad certifierad areal lett till en ökad areal frivilliga avsättningar och där frivilliga avsättningar övergår till formella skydd är av samma storleksordning, vilket gör att den totala arealen frivilliga avsättningar inte förändrats. Den absolut största anledningen till att frivilliga avsättningar upphör att vara frivilliga avsättningar är att de övergår till formella skydd.

Baserat på frågor till certifikatsinnehavarna om hur de bedömer utvecklingen fram till 2020 drar Skogsstyrelsen slutsatsen att etappmålet om att arealen frivilliga avsättningar bör öka med 200 000 hektar till 2020 inte kommer att nås. Som sägs ovan så kan vi inte

belägga någon ökning mellan 2010 och 2016 och vår samlade bedömning för perioden 2016–2020 är att man kan förvänta sig en ökning på några tiotals tusen hektar.

Certifieringarna har varit starkt drivande för utvecklingen av arealen frivilliga avsättningar. Vi ser i våra undersökningar en stor skillnad i arealandelen frivilliga avsättningar mellan certifierad och icke certifierad mark. I dagsläget är 63 procent av den produktiva skogsmarken certifierad. Den certifierade arealen har fortsatt att öka under 10-talet och certifikatsinnehavarna tror på en fortsatt ökning men inte alls i den takt som under 00-talet.

Det finns ett behov av att Skogsstyrelsen och andra aktörer i offentlig sektor fördjupar sin förståelse för incitamenten som kopplar till certifieringarna, både hos markägare och de skogsbrukande företagen, för att bättre kunna bedöma utvecklingen av certifieringen och de frivilliga avsättningarna.

Det finns även ett behov av ökad transparens av de frivilliga avsättningarnas läge, omfattning och kvalitet. I dagsläget offentliggör storskogsbruket och Svenska kyrkan sina frivilliga avsättningar på en hemsida (skyddadskog.se). Om resterande delar av markägarna skulle öka transparensen skulle det stärka de frivilliga avsättningarna som instrument inom skogs- och miljöpolitiken och det skulle möjliggöra en ökad samordning mellan statens arbete med formella skydd och de frivilliga åtagandena, så att dessa instrument sammantaget ger största möjliga naturvårdsnytta i ett landskapsperspektiv (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017). En ökad transparens skulle även förbättra uppföljningsmöjligheterna och ge en bättre bild av varaktighet.

Av ovanstående skäl avser Skogsstyrelsen att initiera en dialog med skogsbruket om de frivilliga avsättningarna. Dialogen bedöms kunna föras i befintliga samverkansformer.

1 Inledning och bakgrund

1.1 Uppdrag från regeringen

Skogsstyrelsen fick i regleringsbrevet för år 2016 följande uppdrag.

Skogsstyrelsen ska redovisa frivilliga avsättningar inom skogsbruket. Redovisningen ska så att det är möjligt att göra jämförelser med myndighetens tidigare redovisningar samt att den metod som används ska dokumenteras med syfte att kunna användas även framåt. Skogsstyrelsen ska redovisa till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 30 mars 2017.

Denna rapport utgör redovisning av detta uppdrag. I rapporten redovisar vi omfattningen av frivilliga avsättningar under 2016 och gör en jämförelse med tidigare uppföljningar. De metoder som använts dokumenteras delvis här men Skogsstyrelsen kommer i en kommande rapport att dokumentera använda metoder och redogöra för hur Skogsstyrelsen framöver kommer följa de frivilliga avsättningarnas omfattning, kvalitet och varaktighet. Metodrapporten är planerad att vara klar i början på maj 2017.

1.2 Om frivilliga avsättningar

I början på 1990 talet fanns ett stort tryck från marknaden mot svenskt skogsbruk att i högre utsträckning bedriva ett miljövänligt skogsbruk (Simonsson m.fl. 2015). Under samma period lade riksdagen även fast en ny skogspolitik, med två jämställda mål, ett produktionsmål och ett miljömål (Prop. 1992/93:226). Den skogspolitiska kommittén som tog fram underlag till det skogspolitiska beslutet konstaterar att det finns ett behov av ytterligare avsättningar för att bevara biologisk mångfald (SOU 1992:76). Man föreslog dock att man inte skulle kvantifiera mål för markens nyttjande, eftersom man ansåg att det saknades fullständiga underlag och att man ville se hur det då föreslagna biotopskydds instrumentet och hur hänsynen i övrigt till miljön skulle utvecklas. Man konstaterar dock att vissa frivilliga avsättningar har gjorts, framför allt på bolagsmark, utan att kunna kvantifiera omfattningen.

I regleringsbrevet för 95/96 fick Skogsstyrelsen i uppdrag att utvärdera effekterna av den nya skogspolitiken, särskilt med avseende på miljömålet. I det sammanhanget genomförde skogsstyrelsen den första uppföljningen av frivilliga avsättningar inom skogsbruket (Skogsstyrelsen 1998b). En delredovisning av denna uppföljning gjordes under 1997 (Skogsstyrelsen 1997) för att utgöra underlag till miljövårdsberedningens arbete (SOU 1997:97). Uppföljningen genomfördes mitt i det att storskogsbruket arbetade med att utveckla sina ekologiska landskapsplaner (ELP) och genomförde ett nyindelningsarbete (Skogsstyrelsen 1998a). Uppföljningen avsåg därför enbart den nyindelade marken på storskogsbruket. Skogsstyrelsen bedömde i det sammanhanget att de frivilliga avsättningarna kommer att öka kraftigt under kommande år.

Under andra halvan av 1990-talet påbörjades även arbetet med att utveckla skogsbrukscertifieringen i Sverige. Under 1996 påbörjades arbetet att i en brett

sammansatt arbetsgrupp, med intressenter från såväl skogsindustrin, bolagsskogsbruket, skogsägarföreningarna, ideell naturvård och rennäringen, utveckla en svensk FSC standard. Under 1997 kunde man presentera ett utkast på en svensk FSC standard som innehöll krav på att 5 procent av den produktiva skogsmarken skulle utgöras av avsättningar (Simonsson m.fl. 2015). Vid början av 00-talet var storskogsbruket i sin helhet certifierade (Simonson m.fl. 2016).

Skogsägarrörelsen valde att lämna FSC-processen 1997, framför allt eftersom man ansåg att FSC-standarden inte var anpassad för det småskaliga skogsbruket (www.pefc.se). Istället gick skogsägarrörelsen in i det internationella samarbetet att utveckla en certifieringsstandard, som var anpassad för det småskaliga skogsbruket, inom Pan Européen Forest Certification Council (PEFCC) som bildades 1999. Svenska PEFC bildades under 2000 och den första svenska PEFC-standarden godkändes av internationella PEFCC samma år. I den svenska PEFC-standarden finns liksom i FSC-standarden krav på att avsätta minst 5 procent av den produktiva skogsmarken, även om definitioner, och begränsningar för hur dessa 5 procent ska räknas, skiljer sig mellan standarderna (PEFC 2012, FSC 2010), se mer om detta i *kapitel 3*.

Den tidigare nämnda miljövårdsberedningen lämnade sitt huvudbetänkande i juni 1997 (SOU 1997:97). De kvantifierar i huvudbetänkandet behovet när det gäller skydd av skog och föreslår att ansvaret ska delas mellan staten, via formella skydd, och näringen via frivilliga avsättningar. I proposition 1997/98:145 ger regeringen förslag på ett nytt miljömålssystem, med 15 miljökvalitetsmål, bland annat baserat på miljömålsberedningens arbete. För att vidareutveckla miljömålssystemet tillsätter regeringen en parlamentarisk beredning, miljömålskommittén, som lämnar sitt huvudbetänkande 2000 (SOU 2000:52). Under år 2000 lägger regeringen ytterligare en proposition för riksdagen med etappmål inom miljömålssystemet, däribland ett etappmål under miljökvalitetsmålet Levande skogar som avser skydd av produktiv skogsmark (Prop. 2000/01:130). Genom denna process så finns genomgående principen om en ansvarsfördelning mellan staten och näringen när det gäller skydd av skogsmark med, även om kvantifieringen i hur stor del av ansvaret som staten ska ta respektive näringen, förändras över tid. Delmålet säger slutligen att ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd produktiv skogsmark ska undantas från skogsproduktion till år 2010, varav 500 000 tusen hektar skulle undantas från skogsbruk via frivilliga avsättningar.

Baserat på den uppföljning som Skogsstyrelsen genomförde 2010 (Stål m.fl. 2012) drog Naturvårdsverket slutsatsen att delmålet uppnåtts (Naturvårdsverket 2012). Man säger vidare att skogsbrukets certifieringar varit starkt drivande i arbetet med skydd av skogsmark och förstärkt biologisk mångfald. Bakom uttalandet ligger det faktum att arealen certifierad enligt FSC eller PEFC utvecklades kraftigt under målperioden, och därmed arealen frivilliga avsättningar.

Under slutet av 00-talet reviderades miljömålssystemet (Prop. 2009/10:155) vilket bland annat innebar att de tidigare delmålen ersattes av etappmål. Etappmålen skulle till skillnad från delmålen inte vara knutna till ett specifikt miljökvalitetsmål, utan kunna vara målövergripande. Vidare skulle de tydligare ha karaktären av att vara ett steg

på vägen för att uppnå miljökvalitetsmålen. Inom det reviderade miljömålssystemet tillsattes en parlamentarisk beredning i uppgift att fram strategier och förslag på etappmål, miljömålsberedningen. Miljömålsberedningen lämnade ett delbetänkande under 2013 om långsiktigt hållbar markanvändning (SOU 2013:43). Baserat på delbetänkandet fattade regeringen under 2014 ett beslut om nya etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (Regeringsbeslut M2014/593/Nm). I regeringsbeslutet finns ett etappmål om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden, under vilket det finns en strecksats om frivilliga avsättningar som säger att:

Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör ha ökat i omfattning med cirka 200 000 hektar skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden till totalt 1 450 000 hektar.

I resonemangen bakom skälen för regeringens bedömning framgår att flera företrädare för skogsbruket bedömt att regeringens förväntan om ytterligare 200 000 hektar frivilliga avsättningar är hög och att det är tveksamt om det kan komma att uppnås till 2020. Regeringen bedömer dock att de frivilliga avsättningarna kan öka i sådan takt att prognosen kan nås till 2020, man ser vidare att potentialen för ökningen framför allt finns inom småskogsbruket.

1.3 Definitioner

Nedan listas och beskrivs ett antal begrepp så som dom används i denna rapport.

Frivillig avsättning: Ett minst 0,5 hektar stort område med sammanhängande produktiv skogsmark för vilket markägaren frivilligt fattat beslut om att åtgärder som kan skada dess naturvärde, kulturmiljövärde och/eller sociala värde inte ska utföras, området ska finnas dokumenterat i plan eller annan handling.

Småskogsbruket: Fastighetsägare med brukningsenheter mindre än 5 000 hektar skog. Med brukningsenheten menas det samlade innehavet inom en kommun. Gruppen består till största delen av enskilda markägare men även en del kommuner, stiftelser med mera ingår i gruppen.

Storskogsbruket: Består av Sveaskog, Statens fastighetsverk, Bergvik Skog, Holmen Skog samt SCA Skog.

Mellanskogsbruket: Fastighetsägare med brukningsenheter större än 5 000 hektar skog men som inte tillhör storskogsbruket. Exempel på ägarkategorier i denna grupp är enskilda, allmänningar, aktiebolag, stift (Svenska kyrkan), kommuner, stiftelser och besparingsskogar.

Gräns för fjällnära skog: enligt förordning om gränserna för fjällnära skog. SKSFS 1991:3.

Skogsmark: Mark inom ett sammanhängande område där träden har en höjd av mer än fem meter och där träd har en kronslutenhet av mer än tio procent eller har

förutsättningar att uppnå denna höjd och kronslutenhet utan produktionshöjande åtgärder.

Produktiv skogsmark: Skogsmark som enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke per hektar och år.

Improduktiv skogsmark: Skogsmark som inte är produktiv skogsmark. Enligt § 13 a SvL får på skogliga impediment (vidare begrepp än improduktiv skogsmark som inkluderar improduktiv skogsmark och träd och buskmark) större än 0,1 hektar inte avverkning, skogsvårdsåtgärder och gödsling ske. Enstaka träd får dock avverkas om det inte förändrar naturmiljöns karaktär.

Skoglig värdekärna: Skogsbestånd eller skogar som utifrån bestånds-, struktur- eller artförhållanden bedömts ha en stor betydelse för skyddsvärd fauna och flora och/eller för en prioriterad skogstyp. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden ingår normalt som en delmängd i begreppet värdekärna.

Formella skydd: Skog inom skyddade områden med föreskrifter eller regleringar som innebär ett skydd mot skogsbruk eller andra ingrepp som påverkar skogsbiologiska värden negativt. Detta innefattar skyddsformerna nationalpark, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden, naturvårdsavtal och Natura 2000 områden.

Ekoparksavtal: En form av naturvårdsavtal som tecknats med Sveaskog AB. Avtalen omfattar ett landskap, en ekopark, men i texten nedan avses områden med målklassning NO eller NS inom ekoparkerna. Avtalen har tecknats utan att någon ersättning utgått till markägaren.

Vitryggsavtal: En form av naturvårdsavtal som tecknats med Bergvik Skog. De syftar till att ur ett landskapsperspektiv öka mängden habitat för vitryggig hackspett. Avtalen har tecknats utan att någon ersättning utgått till markägaren.

FSC (Forest stewardship council): Internationell medlemsorganisation som verkar för ett ansvarsfullt brukande av världens skogar. Svenska FSC är i sig en medlemsorganisation, som är medlem i internationella FSC, och som utvecklar standarder och system för kontroll för certifiering, bland annat enligt FSC svenska skogsbruksstandard (FSC 2010).

PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes): Svenska PEFC är en ekonomiska förening som tillhandahåller tjänster rörande certifiering i det svenska PEFC-systemet till medlemmar, bland annat enligt svensk PEFC skogstandard (PEFC 2012). Svenska PEFC företräder de svenska medlemmarna i det internationella PEFC-rådet.

Direktcertifikat: Skogsbrukscertifiering av innehavet hos en markägare. Vanligen använt av större skogsägare (det vill säga storskogsbruket och ett antal kommuner).

Gruppcertifikat: Skogsbrukscertifiering av innehavet hos en grupp markägare som är anslutna till gruppcertifikatet. Markägare med mindre innehav väljer vanligen att ansluta sig till ett gruppcertifikat som innehavs av en huvudman för gruppcertifikatet, vanligen en virkesköpande organisation.

Målklasser: anges för varje avdelning i en skogsbruksplan för att utifrån markägarens intentioner ange förslag på inriktningen på den fortsatta skötseln för avdelningen. Nedanstående beskrivning av målklasserna NO och NS är tagna från Skogsstyrelsen instruktion för grön skogsbruksplanläggning (Skogsstyrelsen 2016). Andra organisationer kan ha variationer på dessa definitioner.

NO (Naturvård orörd): Målklassning som anges i avdelningar med höga naturvärden där fri utveckling är nödvändig för att bibehålla områdets naturvärden samt avdelningar med förutsättningar att återskapa sådana naturvärden.

NS (Naturvård skötsel): Målklassning som används i avdelningar med höga naturvärden där återkommande skötsel är nödvändig för att bibehålla områdets naturvärden samt avdelningar med förutsättningar att återskapa sådana naturvärden.

1.4 Tidigare genomförda uppföljningar

Skogsstyrelsen har vid fyra tidigare tillfällen följt upp skogsbrukets frivilliga avsättningar (1996/1997, 2001, 2006 och 2010). Dessa uppföljningar har varierat mycket i ambitionsnivå när det gäller hur stora urval man undersökt och om de inkluderat en inventering i fält eller ej. Gemensamt för samtliga uppföljningar av små- och mellanskogsbruket är att man har fått stora bortfall, vilket man hanterat på olika sätt. En sammanställning av några nyckelfaktorer för respektive uppföljning framgår av *tabell 1*.

Tabell 1. Översikt över metoder vid tidigare uppföljningar av skogsbrukets frivilliga avsättningar

		Urvals- eller totalundersökning	Enkät/intervju	Svarsfrekvens	Inventering
Små-skogsbruket	96/97	Urval av 1 000 brukningsenheter	Postenkät kombinerat med telefonintervju av ett urval av de som inte svarat	64 %	Nej
	2001	Urval av 2 001 brukningsenheter	Postenkät kombinerad av telefonintervju av de som inte svarat	50 %	Ja
	2006	Urval av ca 7 800 brukningsenheter	Intervju	okänt	Ja
	2010	Urval av 2 974 Brukningsenheter	Intervju	50 %	Ja
Mellan-skogsbruket	96/97	Totalundersökning	Postenkät kombinerad med telefonintervju av de som inte svarat	75 %	Nej
	2001	Totalundersökning	Postenkät kombinerad med intervju av de som inte svarat	100 %	Ja
	2006	Totalundersökning	Enkät	< 50 %	Nej
	2010	Sammanslagen med undersökningen av småskogsbruket, se ovan.			
Stor-skogsbruket	96/97	Totalundersökning	Enkät kombinerad med intervjuer	Statens fastighetsverk som precis övertagit sitt skogsinnehav från AssiDomän ingick ej.	Nej
	2001	Totalundersökning	Enkät kombinerad med intervjuer	100 %	Nej
	2006	Totalundersökning	Enkät	100 %	Ja, enbart statligt ägda
	2010	Totalundersökning	Enkät	100 %	Ja

2 Material och metoder

Underlag till denna uppföljning är inhämtat dels genom att shapefiler har tillhandahållits från de sex stora markägare som publicerat sina frivilliga avsättningar på skyddadskog.se och dels genom att enkäter är utskickade till alla de organisationer som har certifikat (direkt eller gruppcertifikat) enligt FSC:s eller PEFC:s skogsbruksstandard.

Genom de här bägge underlagen har vi haft god möjlighet att skatta arealen frivilliga avsättningar inom den certifierade skogsmarksarealen. För att skatta arealen frivillig avsättningar inom den icke certifierade skogsmarksarealen har vi använt Skogsstyrelsens uppföljning från 2010 (Stål m.fl. 2012).

En studie av varaktighet är genomförd genom att på rummet jämföra shapefiler från 2006 med shapefiler från 2016 för Sveaskog och Statens fastighetsverk, samt för små- och mellanskogsbruket studera vad som hänt med de frivilliga avsättningar som var med i urvalet i undersökningen från 2010.

En del kvalitativa egenskaper är framtagna genom att samköra shapefilerna från de sex stora markägarna med annan geografisk information och med Riksskogstaxeringen. Metodmässiga problem vid jämförelse med tidigare uppföljningar diskuteras i *kapitel 8*.

2.1 Bearbetning av geografisk information från de sex största markägarna

Skattning av arealen frivilliga avsättningar för storskogsbruket är gjord genom att Metria bearbetat shapefiler för de sex stora markägare som redovisar sina frivilliga avsättningar på skyddadskog.se (Sveaskog, Statens fastighetsverk, Bergvik Skog, SCA Skog, Holmen Skog och Svenska kyrkan). Shapefilerna är levererade till Metria i juli och kompletterade i augusti 2016. Arealer som avser Svenska kyrkan har i ett senare skede flyttats till kategorin små- och mellanskogsbruket för att presentationen i denna redovisning ska vara jämförbar med tidigare redovisningar.

Bearbetningen hos Metria är dels gjord för att kvalitetssäkra att den areal som finns i shapefilerna överensstämmer med Skogsstyrelsens definition av frivilliga avsättningar, att vi inte har överlapp med redovisningen av formella skydd och för att ge en beskrivande information om de frivilliga avsättningarna.

För att kvalitetssäkra har till och börja med den areal som inte är produktiv skogsmark enligt KNAS (kontinuerlig naturtypskartering av skyddade områden) räknats bort genom överlappsanalys (Naturvårdsverket 2004a). Därefter har överlapp med formella skydd sökts ut och räknats bort. Vad som betraktats som formella skydd har harmoniserats med Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens redovisning om värdefulla skogar (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017) och med regeringens beslut om etappmål om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden (Regeringsbeslut M2014/593/Nm). Jämfört med tidigare uppföljningar av frivilliga avsättningar har Natura 2000 områden, vitryggsavtal och ekoparksavtal inte räknats

som frivilliga avsättningar. Istället har dessa arealer förts till etappmålet om formella skydd. Även områden där staten genom avtal och/eller ersättning löst markåtkomsten i avsikt att bilda ett formellt skydd har räknats bort från de frivilliga avsättningarna. Sista steget i kvalitetssäkringen är att enbart räkna med områden som har en areal lika med eller större än 0,5 hektar. Data över formella skydd kommer från Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket och avser situationen i maj – juni 2016.

För att ge en beskrivande information om innehållet i de frivilliga avsättningarna har en samkörning gjorts med värdekärnor och med olika skogstyper. Begreppet värdekärnor är använt med samma definition som i Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens avrapporterade arbete med värdefulla skogar (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017). Med värdekärnor avses planerade och föreslagna naturreservat, de så kallade SNUS-objekten (Statliga natur- och urskogar) (Naturvårdsverket 2004b), nyckelbiotoper (registrerade av Skogsstyrelsen eller storskogsbruket) och objekt med naturvärden (från Skogsstyrelsen). Inom de planerade och föreslagna naturreservaten och inom SNUS-objekten ingår endast de delar som är värdekärna enligt den funktionsindelning som länsstyrelserna gjort.

Även skogstypsfördelningen bygger på data framtaget inom KNAS (kontinuerlig naturtypskartering av skyddade områden) (Naturvårdsverket 2004a).

För att få fram information om de frivilliga avsättningarnas fördelning på ståndortsindex och innehåll av habitattyper enligt EU:s Art- och Habitatdirektiv har en samkörning skett mellan de frivilliga avsättningarna och Riksskogstaxeringens provytor. För habitattyper har en samkörning skett med provytor inventerade mellan 2008–2015 och för ståndortsindex provytor inventerade mellan 1995–2015.

2.2 Enkät till innehavare av skogsbrukscertifikat inom FSC eller PEFC

För att få in kompletterande information har enkäter skickats ut till de 28 företag/organisationer som innehar certifikat enligt FSC:s eller PEFC:s skogsbruksstandard. Av dessa 28 är sex de stora skogsägare som vi skriver om ovan. Utöver dessa sex finns ytterligare fyra direktcertifikat och 18 stycken gruppcertifikat. I direktcertifikaten certifierar en markägare sitt eget innehav, medan man i gruppcertifikaten certifierar en grupp av markägare.

Det är stor variation i certifikatens storlek, i de minsta certifieras några tusen hektar produktiv skogsmark medan det i de största certifieras ett par miljoner hektar produktiv skogsmark.

Eftersom direktcertifikaten har en möjlighet att uttala sig om intentioner som markägare medan gruppcertifikaten enbart kan uttala sig om vad man har för intention med gruppcertifikatet, har dessa bägge kategorier fått olika enkäter. För att de sex stora markägare som tillhandahållit geografisk information inte skulle behöva svara på frågor om arealen frivilliga avsättningar, som vi fått fram genom den bearbetning som beskrivs

ovan, så har de fått en särskild enkät där dessa frågor tagits bort. Totalt har alltså dessa 28 aktörer fått tre olika enkäter beroende på vilken kategori de tillhör. En del aktörer innehar både ett direkt- och ett gruppcertifikat. De har då fått två enkäter. Enkäterna finns som bilagor till denna rapport.

I enkäterna så ställde vi frågor inom fyra områden:

- Areal frivilliga avsättningar, inklusive hur stor andel som är i behov av naturvårdande skötsel och hur stor areal som är mindre än 0,5 hektar men större än 0,3 hektar.
- Frågor om varaktighet. Hur vanligt det är att en frivillig avsättning avverkas av misstag eller hur ofta det förekommer att man byter ut en frivillig avsättning mot en annan.
- Hur man bedömer utvecklingen av den certifierade arealen (gruppcertifikat) eller arealen av frivilliga avsättningar inom sitt innehav (direktcertifikat) från 2010 fram till idag och från idag fram till 2020.
- Hur man bedömer möjligheterna att nå etappmålet fram till 2020.

Av de 28 certifikatsinnehavarna så har två inte svarat, men de tillhör de mindre certifikaten. Svaren motsvarar 99 procent av den certifierade arealen.

2.3 Bearbetning av geografisk information för att belysa de frivilliga avsättningarnas varaktighet

För att studera den faktiska varaktigheten i de frivilliga avsättningarna har vi jämfört geografisk information från tidigare undersökningar med aktuell information och/eller andra geografiska data. Vi har använt några olika metoder beroende på datatillgång.

I den förra uppföljningen av frivilliga avsättningar genomfördes stickprovsinventering i fält för att samla in data om avsättningarnas kvalitet. Från denna undersökning har Skogsstyrelsen knappt 3 000 ytor digitaliserade varav en tredjedel hör till småskogsbruket, 60 procent till storskogsbruket och resterande till mellanskogsbruket.

För dessa ytor har vi nu gjort överlappsanalyser mot annan geografisk information för att se vad som hänt sedan förra uppföljningen.

Analyser har gjorts mot data för utförd avverkning samt olika former av formellt skyddad skog. För att undvika problem med osäkerhet i datakvalitet har bara överlapp större än 0,1 hektar summerats. Vi har också kontrollerat mot fastighets- och ägarregistret för att se om ägarförhållandena för dessa frivilliga avsättningar har ändrats.

Analyserna är gjorda för så kallad bruttoareal, det vill säga den inkluderar även improduktiv skog och andra ägoslag.

Eftersom vi saknar uppgift om frivilliga avsättningar 2016 för samma brukningsenheter har vi inte kunnat analysera i vilken utsträckning det tillkommit frivilligt avsatt areal eller om det gjorts bortprioriteringar där området inte blivit avverkat.

För de statliga aktörerna Sveaskog och Statens fastighetsverk som båda tillhör kategorin storskogsbruket har vi haft tillgång till shapefiler över deras frivilliga avsättningar 2006 och 2016. Metria har gjort geografiska överlappsanalyser på dessa för att visa hur stor del av arealen från 2006 som fortfarande är frivillig avsättning. För den areal som försvunnit i materialet har vidare analyser gjort för att se vad som hänt. De analyserna visar om områden blivit formellt skyddade eller är på väg att bli det, om marken har sålts eller slutligen om de helt enkelt blivit bortprioriterade. I det sistnämna fallet har analyser också gjort för att se i vilken utsträckning de då också blivit avverkade. Utöver dessa borttagna arealer visar jämförelsen också hur mycket tillkommande arealer som klassats som frivilliga avsättningar. Analysen gäller bara förändringar mellan två ögonblicksbilder 2006 och 2016 och visar inte eventuell dynamik inom den perioden. Till exempel kan ett område klassats som frivillig avsättning efter 2006 men hunnit övergå till formellt skydd innan 2016. Sådan areal fångas inte av denna analys.

3 Areal frivilliga avsättningar 2016 och historisk utveckling

3.1 Total areal

Den totala arealen frivilliga avsättningar har skattats till 1 174 000 hektar för år 2016, se *tabell 2*, vilket motsvarar 5,2 procent av den produktiva skogsmarksarealen i landet. Av denna areal ligger cirka 6 procent eller 74 000 hektar ovan gränsen för fjällnära skog, se *tabell 3*. Arealen ovan fjällnära skog för små- och mellanskogsbruket är sannolikt underskattad eftersom ett flertal certifikatsinnehavare inte angivit någon areal ovan, trots att de redovisar arealer i berörda län. Sannolikt har de inte tillgång till information om vad som ligger ovan respektive nedan.

Hos storskogsbruket har man angivit att 20 procent av de frivilliga avsättningarna är registrerade som skötselkrävande (målklassade som NS) medan små- och mellanskogsbruket har angivit att 44 procent är skötselkrävande.

Tabell 2. Areal (1 000 hektar) frivilliga avsättningar år 2016 uppdelat på landsdelar

	Storskogsbruket	Små- och mellanskogsbruket	Totalt
Norra Norrland	201,8	75,7	277,5
Södra Norrland	230,0	138,6	368,6
Sveland	107,0	163,2	270,3
Götaland	19,5	237,9	257,4
Hela Sverige	558,3	615,4	1 173,8

Tabell 3. Areal (1 000 hektar) frivilliga avsättningar år 2016 uppdelat på ovan och nedan gränsen för fjällnära skog

	Storskogsbruket	Små- och mellanskogsbruket	Totalt
Nedan	485,9	614,3	1 100,2
Ovan	72,4	1,2	73,7
Hela Sverige	558,3	615,5	1 173,8

I *tabell 4* redovisas arealen frivilliga avsättningar per län.

Tabell 4. Areal (1 000 hektar) frivilliga avsättningar per län

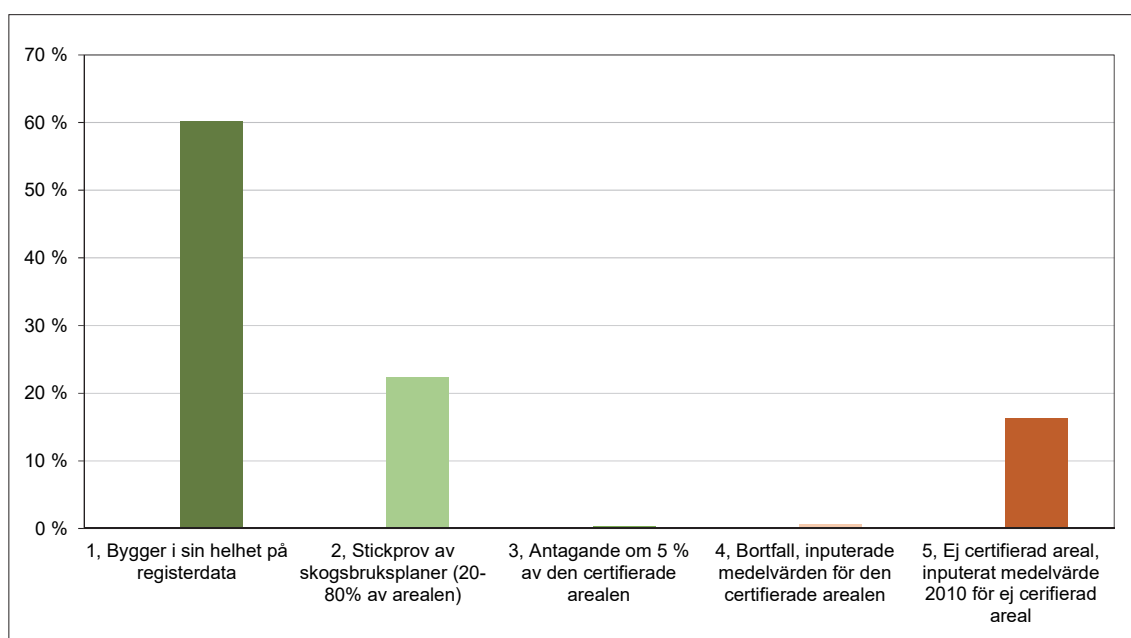
Länsnamn	Storskogsbruket	Små- och mellanskogsbruket	Totalt
Stockholms län	0,8	10,0	10,8
Uppsala län	5,6	12,8	18,3
Södermanlands län	1,8	12,9	14,7
Östergötlands län	5,1	33,3	38,5
Jönköpings län	2,5	37,0	39,5
Kronobergs län	3,1	34,9	38,0
Kalmar län	4,7	39,5	44,2
Gotlands län	0,0	5,4	5,4
Blekinge län	0,1	11,8	11,9
Skåne län	0,9	21,6	22,5
Hallands län	0,6	17,9	18,6
Västra Götalands län	2,5	67,0	69,5
Värmlands län	19,1	33,0	52,1
Örebro län	13,4	9,5	22,9
Västmanlands län	3,5	9,1	12,5
Dalarnas län	62,8	56,6	119,4
Gävleborgs län	30,5	28,4	58,9
Västernorrlands län	44,8	27,2	72,1
Jämtlands län	154,7	55,5	210,2
Västerbottens län	88,9	42,5	131,3
Norrbottnens län	112,9	49,4	162,3
Hela Sverige	558,3	615,5	1 173,8

I enkäten till innehavarna av skogsbrukscertifikat enligt PEFC eller FSC så har vi även ställt frågor om kvaliteten på det data som de levererat. Baserat på de resultaten har vi klassificerat informationen i olika kvalitetsklasser, se *figur 1*. Av den skattade arealen bygger 60 procent i sin helhet på registerdata, det vill säga från ett indelningsregister, i de fall det är fråga om en innehavare av ett direktcertifikat, och sammanställningar från gröna planer i de fall det är fråga om innehavare av ett gruppcertifikat. 22 procent av den skattade arealen baseras på ett stickprov av fastigheter inom respektive gruppcertifikat. Certifikatsinnehavaren har inte haft tillgång till de gröna planerna för samtliga certifierade fastigheter inom gruppen utan har antagit att arealandelen frivilliga avsättningar i stickprovet (den del som man haft tillgång till) är representativt för helheten. Stickprovets storlek varierar mellan 20 och 80 procent mellan certifikatsinnehavarna i denna klass. I dessa två kvalitetsklasser får man anse att informationen i denna undersökning är mycket god.

I något fall har certifikatsinnehavaren inte haft tillgång till den information vi efterfrågat utan svarat att man kommer ligga på den kravnivå som finns i certifieringsstandarden. I ytterligare något fall har vi inte fått in något svar utan vi har då antagit att man har samma arealandel frivilliga avsättningar som genomsnittet för de som svarat. Tillsammans svarar dessa bägge kvalitetsklasser för enbart 1 procent av den totala arealskattningen.

Den stora osäkerheten i undersökningen finns troligen för den icke certifierade skogsmarksarealen, som vi inte nått med de enkäter som undersökningen bygger på. Istället har vi använt Skogsstyrelsens förra inventering av frivilliga avsättningar från 2010 (Stål m.fl. 2012), för att skatta en arealandel på icke certifierad mark. Arealen frivilliga avsättningar på icke certifierad mark är skattad genom att använda denna arealandel på dagens areal som inte är certifierad. Denna kvalitetsklass svarar för resterande 16 procent av den totala skattningen av frivilligt avsatt areal. Arealandelen frivilliga avsättningar på skogsmark som inte är certifierad kan naturligtvis ha förändrats sedan 2010.

I genomsnitt är 6,8 procent av den certifierade produktiva skogsmarksarealen frivilliga avsättningar, år 2016, medan det på den inte certifierade produktiva skogsmarken var 2,3 procent 2010.

Figur 1. Fördelning (procent) av den skattade arealen frivilliga avsättningar på kvalitetsklasser.

3.2 Storskogsbruket

Som beskrivits i *kapitel 2* så baseras skattningarna av arealen frivilliga avsättningar hos storskogsbruket på shapefiler som tillhandahållits från de markägare som redovisar sina frivilliga avsättningar på skyddadskog.se. I sammanställningen har dock arealer som ägs av Svenska kyrkan flyttats till kategorin små- och mellanskogsbruket för att möjliggöra jämförelser med tidigare uppföljningar.

Baserat på shapefilerna så har Metria genomfört ett antal bearbetningar för att från den bruttoareal som skickades in från företagen komma fram till en nettoareal som överensstämmer med tidigare redovisningar. Bearbetningsstegen redovisas i *tabell 5*.

I steg 1–3 har överlappsanalyser gjorts för att rensa bort arealer som är improduktiv skogsmark, är formella skydd eller ytor som är mindre än 0,5 hektar. Med formella

skydd avses i det steget nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskydd och naturvårdsavtal. När det gäller naturreservat och naturvårdsområden är det enbart överlapp med områden som har föreskrifter mot skogsbruk som räknats bort. Den delsumma som redovisas efter steg 1–3 är jämförbar med tidigare redovisningar från Skogsstyrelsen (Skogsstyrelsen 1997, 1998a, 1998b, 2002, 2008, Stål m.fl. 2012).

I regeringsbeslutet där etappmålet om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden läggs fast räknar regeringen ytterligare arealer inom etappmålet för formella skydd (Regeringsbeslut M2014/593/NM). För att öka konsistensen med etappmålssystemen har Skogsstyrelsen därför räknat bort ytterligare arealer enligt steg 4–7 i *tabell 5*. I etappmålsbeslutet räknar regeringen in Natura 2000 i sin helhet, det vill säga även de arealer som inte omfattas av andra formella skydd, arealer där staten tecknat avtal eller genom att betala ut ersättning löst markåtkomsten och arealer inom vitryggsavtal och ekoparker inom Bergvik Skogs och Sveaskogs innehav. Överlappet mellan storskogsbrukets frivilliga avsättningar och Natura 2000 är 19 000 hektar, med områden där staten löst markåtkomsten 70 000 hektar och med vitryggsområden och ekoparker 94 000 hektar. Mellan dessa kategorier finns det ett överlapp, till exempel där en frivillig avsättning som ligger inom ett Natura 2000 område även ligger inom en ekopark. Detta överlapp redovisas i steg 7 i tabellen. Totalt har vi alltså inte avräknat summan av de tre kategorierna ovan utan summan av dem minus överlappet.

Tabell 5. Överlapp (1 000 hektar) mellan bruttoarealen frivilliga avsättningar inom storskogsbruket och improduktiv skogsmark samt områden som tillgodoräknats etappmålet om formella skydd, per landsdel

	Norra Norrland	Södra Norrland	Svealand	Götaland	Hela Sverige	
					Antal (1 000 ha)	Andel av brutto (%)
Storskogsbruket brutto	425,1	289,4	133,7	36,8	885,0	
1, Improduktiv skogsmark	82,6	47,0	12,7	3,6	146,0	16%
2, Inom formellt skydd	3,5	0,6	1,2	3,3	8,6	1%
3, < 0,5 ha	2,3	1,9	1,6	1,1	6,9	1%
Delsumma	336,6	239,9	118,2	28,8	723,6	
4, Natura 2000	14,3	2,9	1,5	0,8	19,4	2%
5, Löst markåtkomst	65,2	3,0	0,8	0,7	69,6	8%
6, Ekoparksavtal och vitryggsavtal	57,2	6,0	22,0	8,4	93,5	11%
7, Överlapp mellan 4-6	1,9	1,9	13,2	0,5	17,4	
Storskogsbruket netto	201,8	230,0	107,0	19,5	558,3	

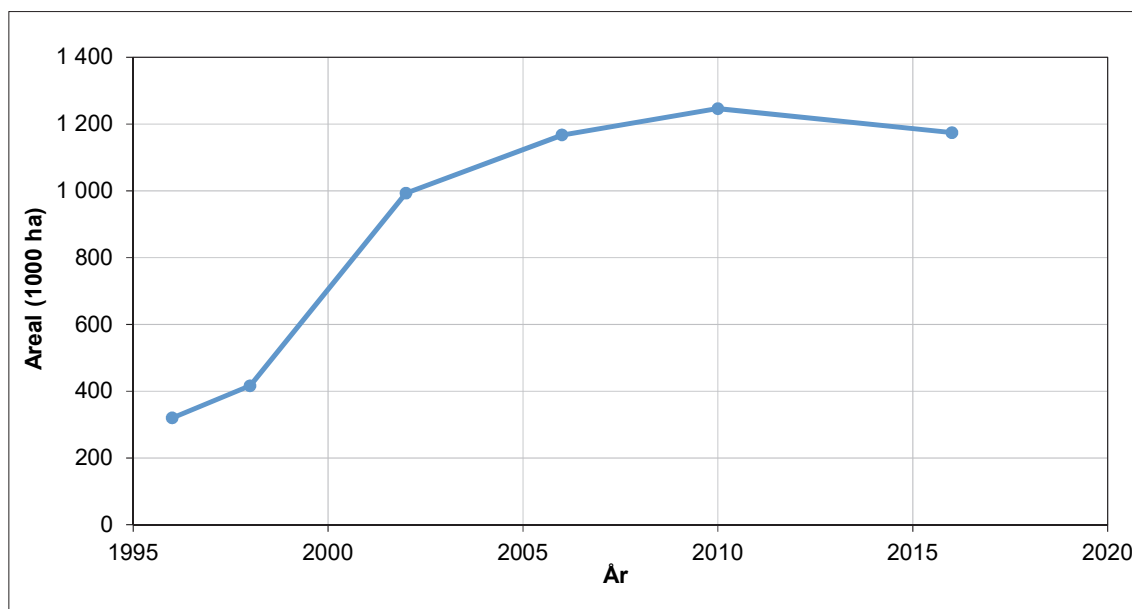
Med den metod som använts för att skatta arealen frivilliga avsättningar inom små- och mellanskogsbruket finns ingen möjlighet att göra motsvarande kvalitetssäkring för dessa ägarkategorier. Skogsstyrelsen kommer dock under 2017–2018 genomföra en större undersökning av de frivilliga avsättningarna, vilken kommer ge underlag för att

göra det. De frivilliga avsättningarna inom små- och mellanskogsbruket kommer dock överlappa väsentligt mindre med arealer som räknats inom målen för formella skydd. Arealen där staten genom avtal och ersättningar löst markåtkomsten kommer att vara väsentligt mindre medan ekoparks- och vitryggsavtal inte förekommer inom små- och mellanskogsbruket.

Det kan vara värt att notera att vad som räknas som en frivillig avsättning enligt Skogsstyrelsens definition och i etappmålssystemet inte överensstämmer med vad som räknas som en frivillig avsättning enligt de bägge certifieringsstandarderna FSC (FSC 2010) och PEFC (PEFC 2012). Inom PEFC finns ett krav på att en avsättning ska vara minst 0,3 hektar, medan FSC inte har något krav på minsta areal. I bägge systemen kan områden inom naturvårdsavtal och inom övriga formella skydd, där det inte utgått någon ersättning, räknas som en frivillig avsättning. Inom PEFC behöver inte en markägare kompensera upp till de 5 procenten om staten löser in en avsättning för att bilda ett formellt skydd, om detta sker efter det att markägaren blivit certifierad.

3.3 Utveckling över tid

Sedan 1996, då Skogsstyrelsen första gången följde upp frivilliga avsättningar, har arealen ökat kraftigt, se *figur 2*. Jämfört med den senaste uppföljningen, som avsåg 2010, verkar dock den positiva utvecklingen stannat av. Man ska dock vara försiktig med att dra allt för snabba slutsatser av den svaga minskningen som syns i *figur 2* mellan 2010 och 2016.

Figur 2. Utveckling av arealen (1 000 hektar) frivilliga avsättningar från 1996 fram till 2016.

I *tabell 6* görs en jämförelse mellan arealen frivilliga avsättningar vid senaste uppföljningen 2010 och den som redovisas i denna rapport. Uppföljningen från 2010 utgör grunden i regeringens etappmålsformulering som säger att arealen frivilliga avsättningar bör öka med 200 000 hektar från 1 250 000 hektar till 1 450 000 hektar (Regeringsbeslut M2014/593/Nm).

Som framgår av tabellen har arealen frivilliga avsättningar minskat inom storskogsbruket framförallt ovan gränsen för fjällnära skog medan den ökat inom små- och mellanskogsbruket. Sammantaget ger jämförelsen bilden av att den totala arealen minskat något. Det finns sakliga skäl för att arealen inom storskogsbruket sannolikt minskat men det finns även några skillnader mellan uppföljningarna som ger problem med jämförelsen.

Till de sakliga skälen hör att det inom storskogsbruket under perioden mellan 2010 och 2016 varit ett stort flöde av frivilliga avsättningar till formella skydd. Även om vi har svårt att fånga hela detta flöde så framgår en delmängd av det i den post frivilliga avsättningar som vi räknat bort, därför att staten löst markåtkomsten, i avsikt att bilda formella skydd. Vilket framgår av föregående avsnitt så är det cirka 70 000 hektar, varav cirka 40 000 hektar finns ovan gränsen för fjällnära skog. Ytterligare delar av detta flöde till formella skydd framgår av *kapitel 5*.

Några aspekter som försvårar jämförelsen mellan uppföljningarna 2010 och 2016 är:

- att vitryggsavtalen ingår i skattningen 2010 men inte 2016. I skattningen för år 2016 är 6 500 hektar frivilliga avsättningar som även är vitryggsavtal borträknat.
- frivilliga avsättningar inom Natura 2000 ingår i skattningen 2010 men inte 2016. I skattningen för år 2016 är cirka 20 000 hektar frivilliga avsättningar inom Natura 2000 borträknat.
- Impedimentsandelen som är frändragen inom storskogsbruket i denna uppföljning baseras på en GIS-analys medan impedimentsandelen 2010 är baserad på inventeringsresultat.

Man bör även vara medveten om att uppföljningen 2010 enbart genomfördes nedan gränsen för fjällnära skog. I sammanställningen nedan och i den sammanställning som användes i regeringens beslut om etappmålen så är arealen ovan gränsen för fjällnära skog hämtad från uppföljningen 2006. I förhållande till etappmålet kan man fråga sig om arealen frivilliga avsättningar ovan gränsen för fjällnära skog kan ha minskat redan innan 2010, vilket i så fall skulle innebära att utgångspunkten för etappmålet i sig är en överskattning av tillståndet 2010.

Tabell 6. Areal (1 000 hektar) frivilliga avsättningar 2010 och 2016 uppdelat på ägarkategori samt ovan/nedan gränsen för fjällnära skog

	2010			2016		
	Nedan	Ovan ¹	Totalt	Nedan	Ovan	Totalt
Storskogsbruket	535	188	723	486	72	558
Små- och mellanskogsbruket	513	10	523	614	1	616
Totalt	1 048	198	1 246	1 100	73	1 174

¹ Uppgifterna ovan gränsen för fjällnära skog avser 2006.

När det gäller arealen inom små- och mellanskogsbruket ovan gränsen för fjällnära skog så finns det skäl att tro att den är underskattad. Ett flertal av de som svarat på enkäten

har haft svårt att dela på arealerna ovan och nedan gränsen för fjällnära skog och därför inte lämnat någon uppgift om hur stor andel som ligger ovan gränsen. Det här påverkar dock inte totalskattningen.

3.4 Certifierad areal

Den certifierade arealen uppgick i december 2016 till drygt 14 miljoner hektar produktiv skogsmark, vilket motsvarar 63 procent av den produktiva skogsmarksarealen i landet, se *tabell 7*. 52 procent av den certifierade arealen är certifierad enligt både PEFC och FSC.

Sedan 2010 uppger certifikatsinnehavarna att den certifierade arealen ökat med cirka 1,1 miljoner hektar.

I enkäten till innehavare av gruppcertifikat har vi även frågat hur man bedömer att arealen inom gruppcertifikatet kommer förändras fram till 2020. I de fall innehavaren av gruppcertifikatet bedömer att arealen inom gruppen kommer öka frågade vi även i vilken omfattning man bedömer att denna ökning kommer bestå av tidigare icke certifierade markägare. Frågan ställdes eftersom det naturligtvis kan förekomma att en markägare väljer att flytta sin certifiering till ett annat gruppcertifikat. Sammantaget bedömer man att den certifierade arealen kommer öka med cirka 900 000 hektar fram till och med 2020.

Den certifierade arealen kan naturligtvis även förändras genom att den direktcertifierade arealen ökar eller minskar, genom att direktcertifierade markägare köper eller säljer mark, eller genom att direktcertifierade markägare väljer att avsluta sin certifiering eller att nya markägare tillkommer. De framtida flödena inom den direktcertifierade arealen har vi inte försökt kvantifiera i denna studie.

Tabell 7. Certifierad areal (1 000 hektar) 2016 uppdelad på stor- respektive små- och mellanskogsbruket samt FSC certifierad, PEFC certifierad samt certifierad enligt båda certifieringssystemen

	FSC certifierad	PEFC certifierad	Dubbelcertifierad	Totalt
Storskogsbruket	8 750	4 753	4 753	8 750
Små- och mellanskogsbruket	3 086	5 269	2 728	5 627
Totalt	11 836	10 022	7 481	14 377

---

4 Egenskaper hos storskogsbrukets frivilliga avsättningar

I detta kapitel redovisar vi några kvalitetsegenskaper hos storskogsbrukets frivilliga avsättningar. Eftersom vi för denna grupp haft tillgång till geografisk information har vi kunnat göra jämförande analyser med Riksskogstaxeringens provytor och annan information.

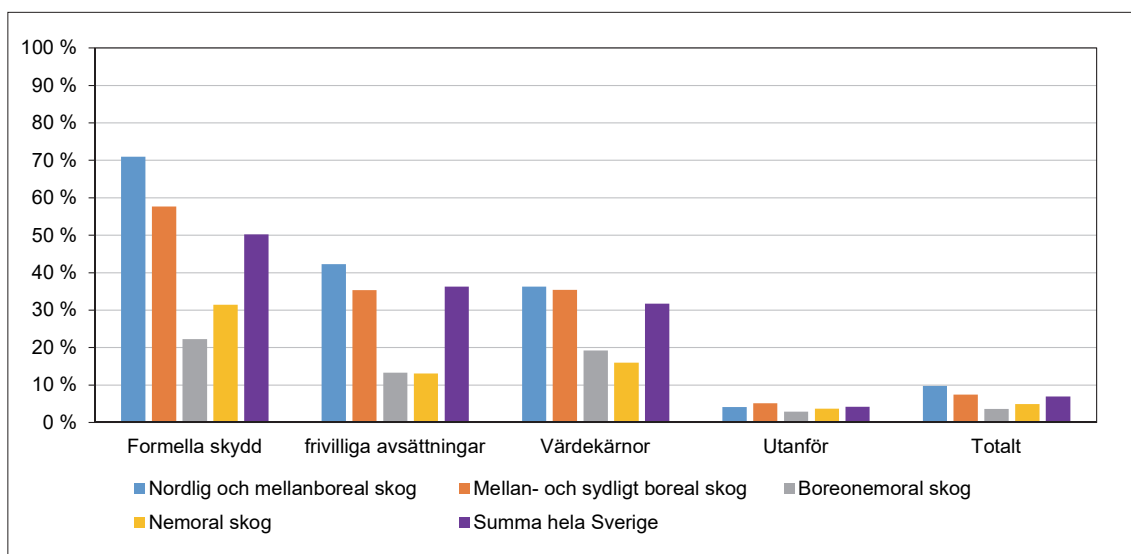
Där det är möjligt jämför vi storskogsbrukets frivilliga avsättningar med formellt skydd, värdekärnor utanför dessa två kategorier samt övrig skog. Observera då att i de två sistnämnda ingår även frivilliga avsättningar för små- och mellanskogsbruket samt de hänsynsområden som lämnas i samband med föryngringsavverkning. Jämförelserna utgår från storskogsbrukets frivilliga avsättningar som uppfyller Skogsstyrelsens definition. För förståelsen av resultaten bör läsaren komma ihåg att storskogsbruket i huvudsak har sitt markinnehav i norra Sverige.

En motsvarande och mer detaljerad analys på likartat material återfinns i Simonsson m.fl. (2016). Där används data om frivilliga avsättningar från delar av storskogsbruket (SCA Skog, Holmen Skog och Bergvik Skog) för jämförelse med formella skydd och produktionsskog.

4.1 Naturtyper i EUs habitatdirektiv

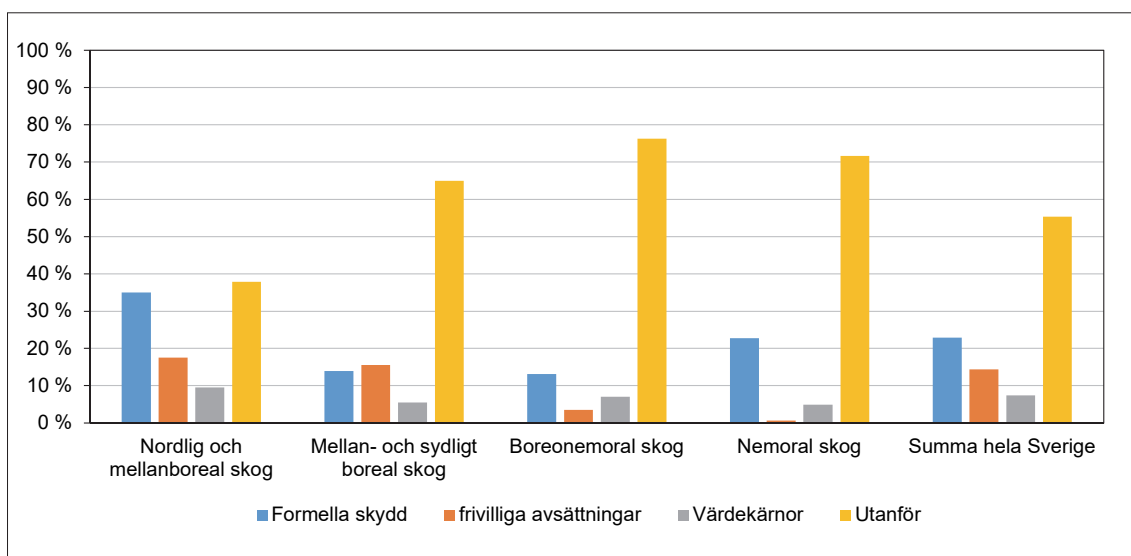
Via analys av storskogsbrukets frivilliga avsättningar tillsammans med Riksskogstaxeringens provytor som är naturtypsklassade enligt EU:s art- och habitatdirektiv får vi information om två saker. Hur stor del av dessa befintliga naturtyper skyddas via frivilliga avsättningar och omvänt hur stor del av de frivilliga avsättningarna som utgörs av dessa naturtyper. Jämförelse görs med motsvarande analys för formellt skyddad skog och för skog utanför formellt skydd och storskogsbrukets frivilliga avsättningar.

Av storskogsbrukets frivilliga avsättningar är 36 procent av arealen naturtypsklassad, mer i norra Sverige och mindre i södra Sverige. För den formellt skyddade arealen är motsvarande siffra 50 procent och följer i stort samma mönster i de olika regionerna. Att den formellt skyddade skogen har en högre naturtypsklassad areal är naturligt. I statens strategi för formellt skydd av skog ingår att i prioritera utifrån naturvärden och de områdena med de högsta värdena hamnar därför i den kategorin.

Figur 3. Andel naturtypklassad areal fördelad per markkategori, uppdelat på naturgeografisk region.

Med det omvända synsättet framkommer att 14 procent av den naturtypklassade arealen inryms i storskogsbrukets frivilliga avsättningar och 23 procent i den formellt skyddade skogen.

Figur 4. Andel av naturtypklassad areal (procent) per markkategori, uppdelat på naturgeografisk region.

4.2 Värdekärnor

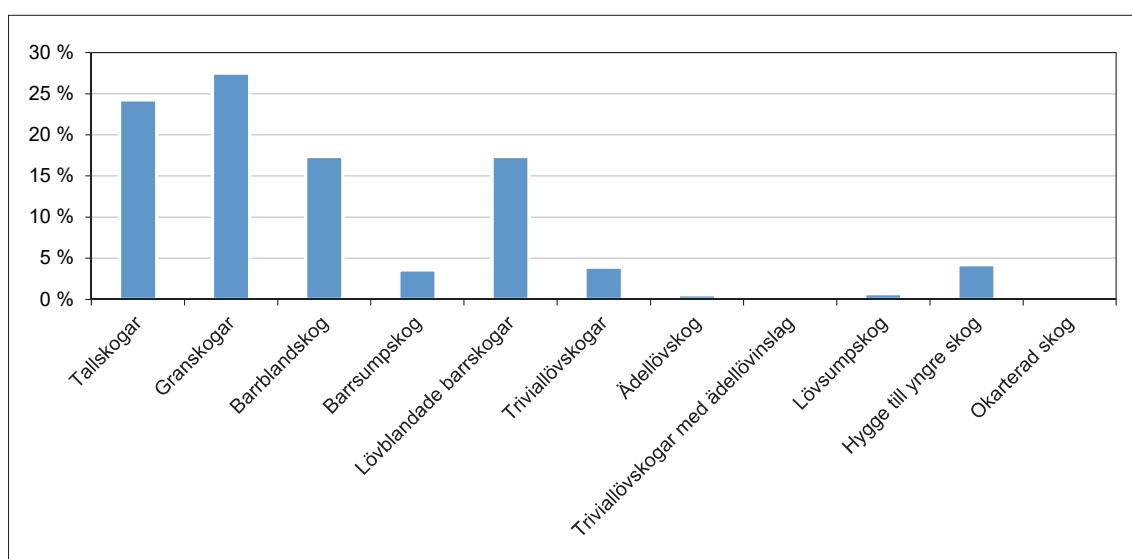
Ungefär hälften av arealen värdekärna som återfinns utanför formella skydd är undantagen från skogsproduktion via storskogsbrukets frivilliga avsättningar.

Tabell 8. Areal värdekärna utanför formella skyddad, uppdelat på inom och utanför storskogsbrukets frivilliga avsättningar (tusen hektar)

	Inom storskogsbrukets frivilliga avsättningar (hektar)	Utanför storskogsbrukets frivilliga avsättningar (hektar)	Totalt (hektar)	Andel inom storskogsbrukets frivilliga avsättningar (%)
Nordboreal skog	85,4	52,6	138,0	62
Sydboreal skog	109,5	69,0	178,5	61
Boreonemoral skog	15,3	96,1	111,4	14
Nemoral skog	0,5	12,0	12,5	4
Totalt	235,3	253,9	489,2	48

4.3 Skogstyper

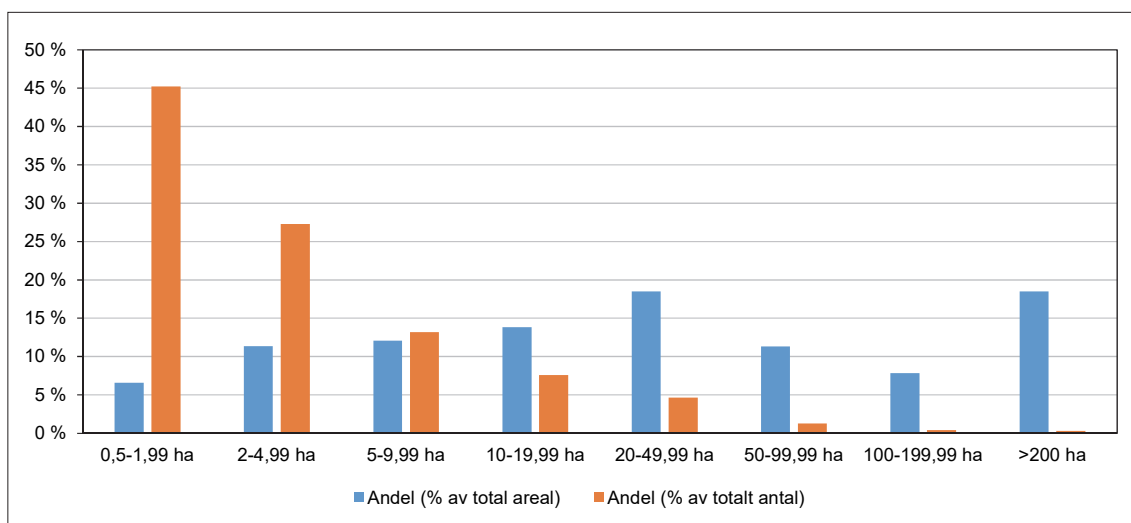
Storskogsbrukets frivilliga avsättningar domineras av olika varianter av barrskogar. Lövdominerade skogar förekommer mindre frekvent. Även detta förklaras av den geografiska koncentrationen till norra Sverige.

Figur 5. Storskogsbrukets frivilliga avsättningar fördelade på skogstyper, andel av areal (procent).

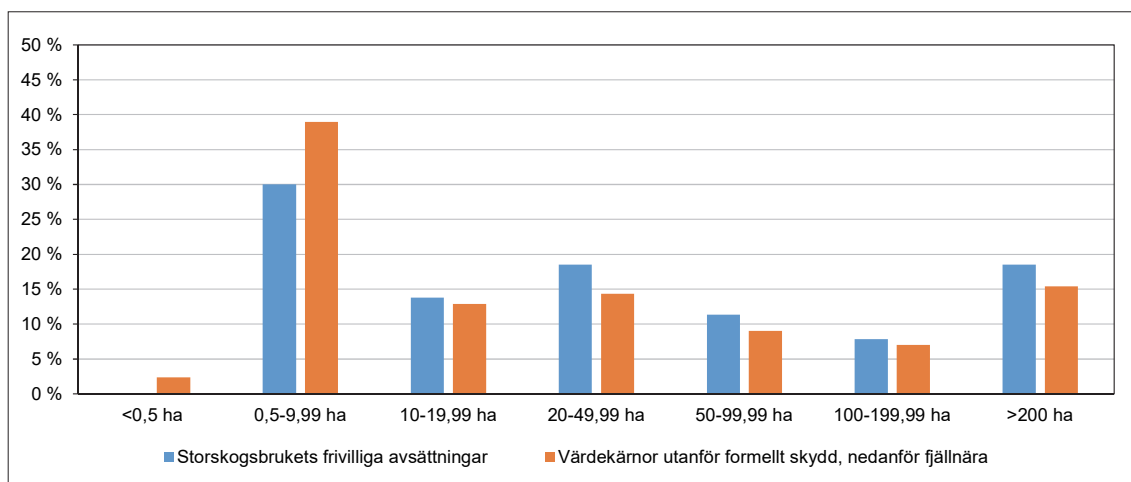
4.4 Storleksklasser

Sett till antalet är det vanligast att storskogsbrukets frivilliga avsättningar är mindre än två hektar. Det är dock tillräckligt många stora avsättningar för att ge en jämnare profil över andel av total areal. Över hälften av storskogsbrukets frivilligt avsatta areal utgörs av avsättningar som är större än 20 hektar.

Figur 6. Storleksfördelning av storskogsbrukets frivilliga avsättningar, andel av antal och areal (procent).

Fördelningen av storskogsbrukets frivilliga avsättningar i storleksklasser är likartad fördelningen av värdekärnor. Observera att jämförelsen är med värdekärnor utanför formellt skydd och storskogsbrukets frivilliga avsättningar samt avser bara värdekärnor nedanför gränsen för fjällnära skog. Notera också att klassindelningen inte är överensstämmande med figuren ovan.

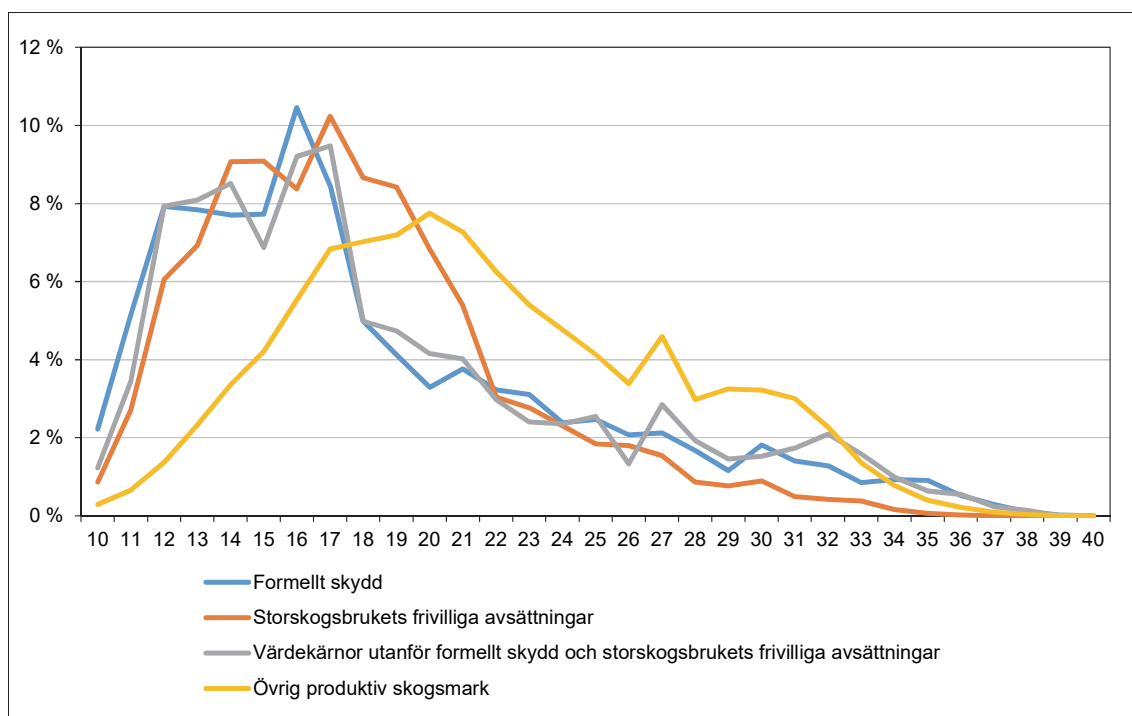

Figur 7. Jämförelse mellan storleksfördelningen hos storskogsbrukets frivilliga avsättningar och värdekärnor utanför formella skydd, andel av areal (procent).

I Simonsson m.fl. (2016) jämförs storleksfördelningen mellan de frivilliga avsättningarna hos delar av storskogsbruket med formella skydd. Där syns att båda bevarandetyperna återfinns i alla storleksklasser utom den högsta (> 10 000 hektar) där enbart formella skydd förekommer. De frivilliga avsättningarna är i mycket högre utsträckning placerade i storleksklassen < 10 hektar.

4.5 Ståndortsindex

Storskogsbrukets markinnehav (och därmed deras frivilliga avsättningar) och den formellt skyddade skogen finns huvudsakligen i norra Sverige. Därmed domineras dessa kategorier naturligt av skogsmark med lägre bonitet i jämförelse med värdekärnor och övrig mark. I jämförelse mellan formellt skydd och storskogsbrukets frivilliga avsättningar är de senare mer samlade i medelboniteterna.

Figur 8. Fördelning över ståndortsindex av formellt skydd, storskogsbrukets frivilliga avsättningar, värdekärnor utanför formellt skydd och storskogsbrukets frivilliga avsättningar samt övrig produktiv skogsmark, andel av areal (procent).

5 Varaktighet

Frivilliga avsättningar är och bör i viss utsträckning vara ett dynamiskt bevarandeinstrument i den meningen att omprioritering av områden kan ske. Ett argument för omprioritering är i de fall områdena istället ges formellt skydd. Det har då rimligtvis effekten att de frivilliga avsättningarnas naturvårdskvalitet i genomsnitt sänks eftersom det är de mest värdefulla objekten som prioriteras för formellt skydd. Ett annat är om omprioritering sker mot områden som inte tidigare var undantagna från skogsproduktion. I det senare fallet bör argumentet vara att höja den genomsnittliga naturvårdskvaliteten genom att ett område med lägre kvalitet byts ut mot ett med högre kvalitet. Detta kan orsakas av upptäckten av tidigare ej kända områden med höga naturvärden, av ny kunskap om vad som är höga naturvärden eller av rumslig omprioritering för att skapa värden i form av en grön infrastruktur.

5.1 Geografisk analys av varaktighet

Vid tidigare uppföljningar av frivilliga avsättningar har varaktigheten i de frivilliga avsättningarna bedömts genom att tillfråga markägarna om deras intentioner. Detta har bara gällt för små- och mellanskogsbruket. Vid förra uppföljningen uppgav fastighetsägarna till en tredjedel av småskogsbrukets frivilligt avsatta areal att denna areal skulle vara avsatt i mer än 30 år eller så länge fastighetsägaren äger fastigheten. För mellanskogsbruket var motsvarande siffra 57 procent.

Tabell 9. Frekvensfördelning av areal frivilliga avsättningar 2009–2010 över svarsalternativ för varaktighet

	Småskogsbruket	Mellanskogsbruket
0-10 år	3 %	4 %
10-30 år	3 %	3 %
Mer än 30 år eller så länge jag äger fastigheten	32 %	57 %
Vet ej	5 %	20 %
Annat svar	1 %	7 %
Ingen uppgift	56 %	10 %

I denna avrapportering har Skogsstyrelsen för första gången analyserat den faktiska varaktigheten. Resultatet visar att inrättandet av formellt skyddad areal är en betydligt större drivkraft till förändringar i de frivilliga avsättningarna än vad avverkning är. Det är 7 gånger större areal som blivit formellt skyddad än som har avverkats. Totalt har 8 procent av den frivilligt avsatta arealen från förra uppföljningen hittills antingen formellt skyddats eller avverkats. Till denna förändring finns en okänd mängd frivilliga avsättningar som omprioriterats men som inte avverkats.

Tabell 10. Andel av arealen frivilliga avsättningar som övergått till formellt skydd eller avverkats under perioden 2008–2016

	Formellt skyddad areal	Avverkad areal
Småskogsbruket	2,5 %	1,2 %
Mellanskogsbruket	16,5 %	0,1 %
Storskogsbruket	7,1 %	1,1 %
Samtliga	7,0 %	1,0 %

Med anledning av den förändrade synen på formellt skydd som redogjorts för i kapitel 3 finns här anledning att beskriva de frivilliga avsättningar som övergått till formellt skydd lite noggrannare. Beskrivningen gäller enbart för småskogsbruket.

Av de 2,5 procent som övergått till formellt skydd står naturreservat, naturvårdsavtal och biotopskydd för 65 procent av den arealen. Återstående 35 procent utgörs av Natura 2000-områden som inte inryms i dessa skyddsformer. Det bör också påpekas att majoriteten (57 procent) av småskogsbrukets frivilliga avsättningar som blivit formellt skyddat via Skogsstyrelsens instrument biotopskydd och naturvårdsavtal var skyddade redan vid förra uppföljningen.

Inom småskogsbruket var den avverkade arealen frivilliga avsättningar 1,5 gånger större där brukningsenheten bytt ägare jämfört med de där det är samma ägare.

Som vi beskrev i kapitel 2 har vi för de statliga aktörerna Sveaskog och Statens fastighetsverk haft tillgång till geografiska information om frivilliga avsättningar 2006 och 2016 och kunnat analysera dessa med avseende på varaktighet.

En liknande analys för Bergvik Skog är gjord via en studentuppsats. Den visade att under perioden 2005 till 2014 byttes 17,5 procent av de frivilliga avsättningarna ut (Finnström & Tranberg 2014).

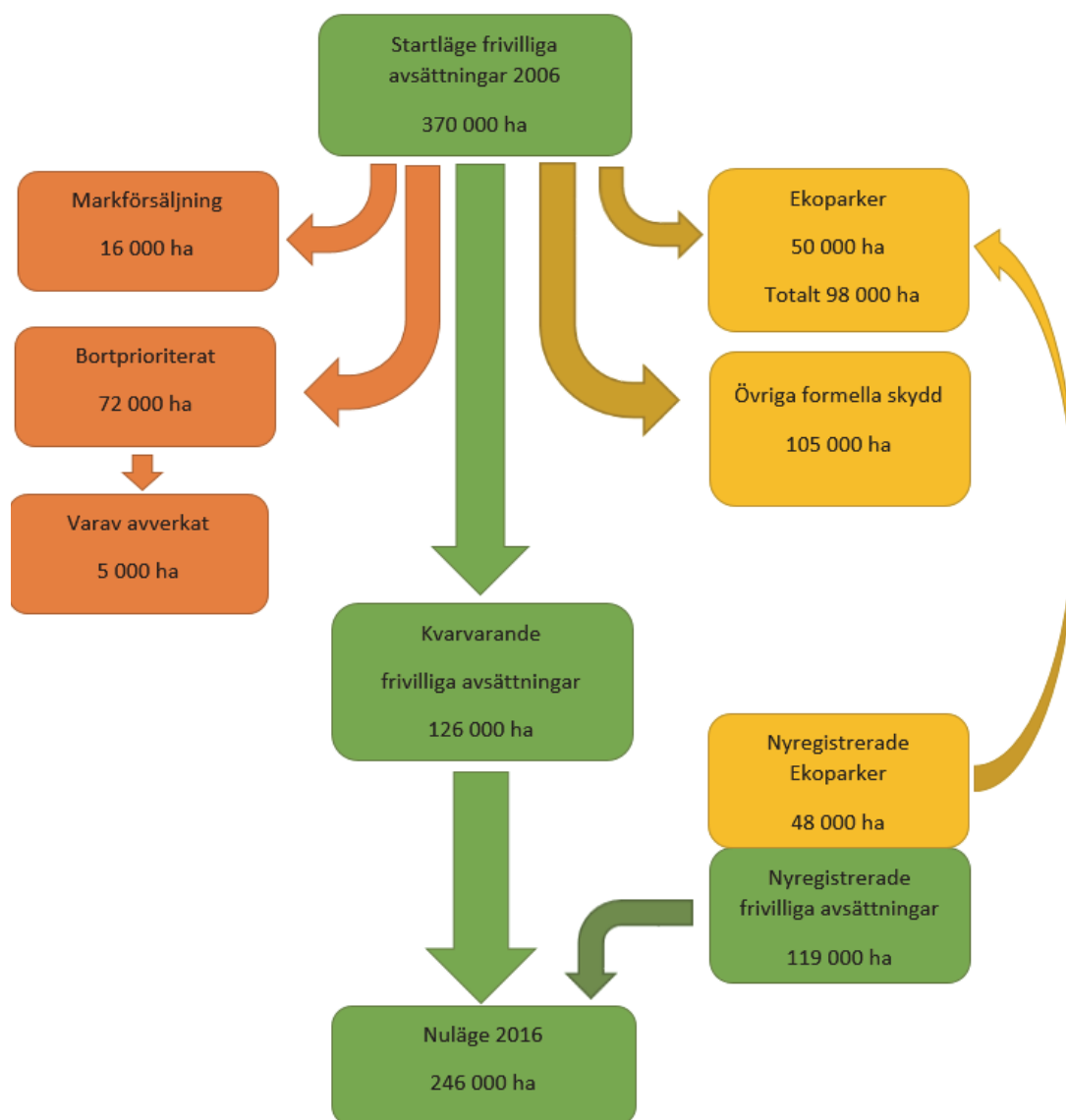
5.1.1 Exempel Sveaskog

Sveaskog har 3,3 miljoner hektar produktiv skogsmark certifierad enligt FSC. Markinnehavet är spritt över hela landet men en majoritet återfinns i Västerbottens- och Norrbottens län. Sveaskog har ett internt mål att 20 procent av den produktiva skogsmarken ska utgöras av naturvårdsareal. I detta arealmål inräknas ekoparker, frivilliga avsättningar och hänsyn som lämnas vid förnygringsavverkning.

Sveaskog har under perioden 2006 till 2016 minskat arealen frivilliga avsättningar med en tredjedel. Förändringsdynamiken i de frivilliga avsättningarna är stor, 34 procent av den areal som var frivilligt avsatt 2006 är fortfarande det, resterande areal är inte längre frivilliga avsättningar. Vi ser tre olika drivkrafter för denna förändring. Den största är en överföring av cirka 155 000 hektar till formellt skydd. Denna överföring består av två delar. Dels handlar det om de NO/NS-bestånd som ligger inom ekoparker (cirka 50 000 hektar). Vid tidigare uppföljningar har dessa räknats som frivilliga avsättningar men räknas numera som formellt skydd. Dels handlar det om andra formella skydd till exempel naturreservat (cirka 105 000 hektar). Den andra drivkraften är egen

bortprioritering (cirka 72 000 hektar). Därutöver har en liten del (16 000 hektar) försvunnit genom markförsäljning. Den egna bortprioriteringen drivs av att nya områden med höga naturvärden hittas både genom större systematiska inventeringar och via den löpande avverkningsplaneringen. Eftersom 20-procentmålet är uppnått innebär det att när nya områden med höga värden hittas byts dessa mot områden med lägre eller ringa värden. Ofta handlar detta om så kallade restaureringsskogar som prioriteras bort. Som tillskott har Sveaskog nyregistrerat 167 000 hektar varav en knapp tredjedel (cirka 48 000 hektar) ligger inom ekoparker och därmed är formellt skydd. Resterande (cirka 119 000 hektar) klassificeras som frivilliga avsättningar.

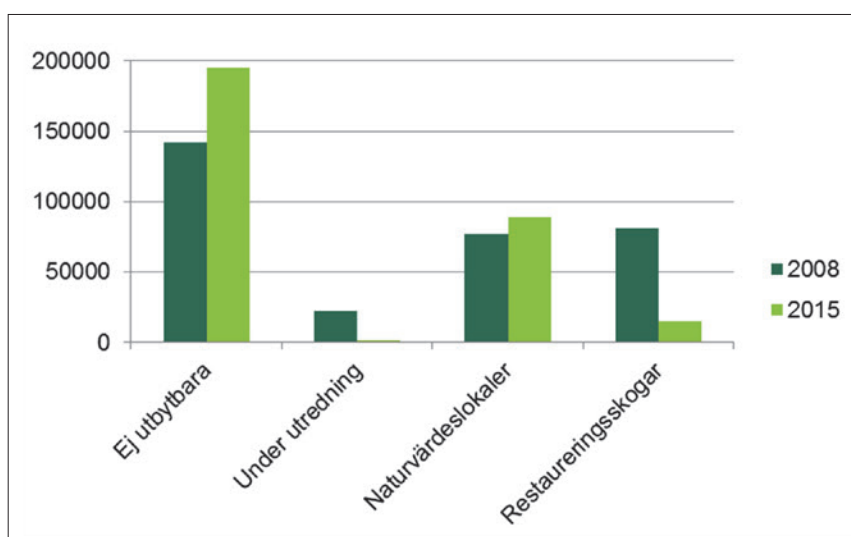
Observera att denna varaktighetsanalys avser bruttoareal och inte enbart produktiv skogsmark.

Figur 9. Schematisk bild över förändringar i Sveaskogs frivilligt avsatta bruttoareal under perioden 2006–2016.

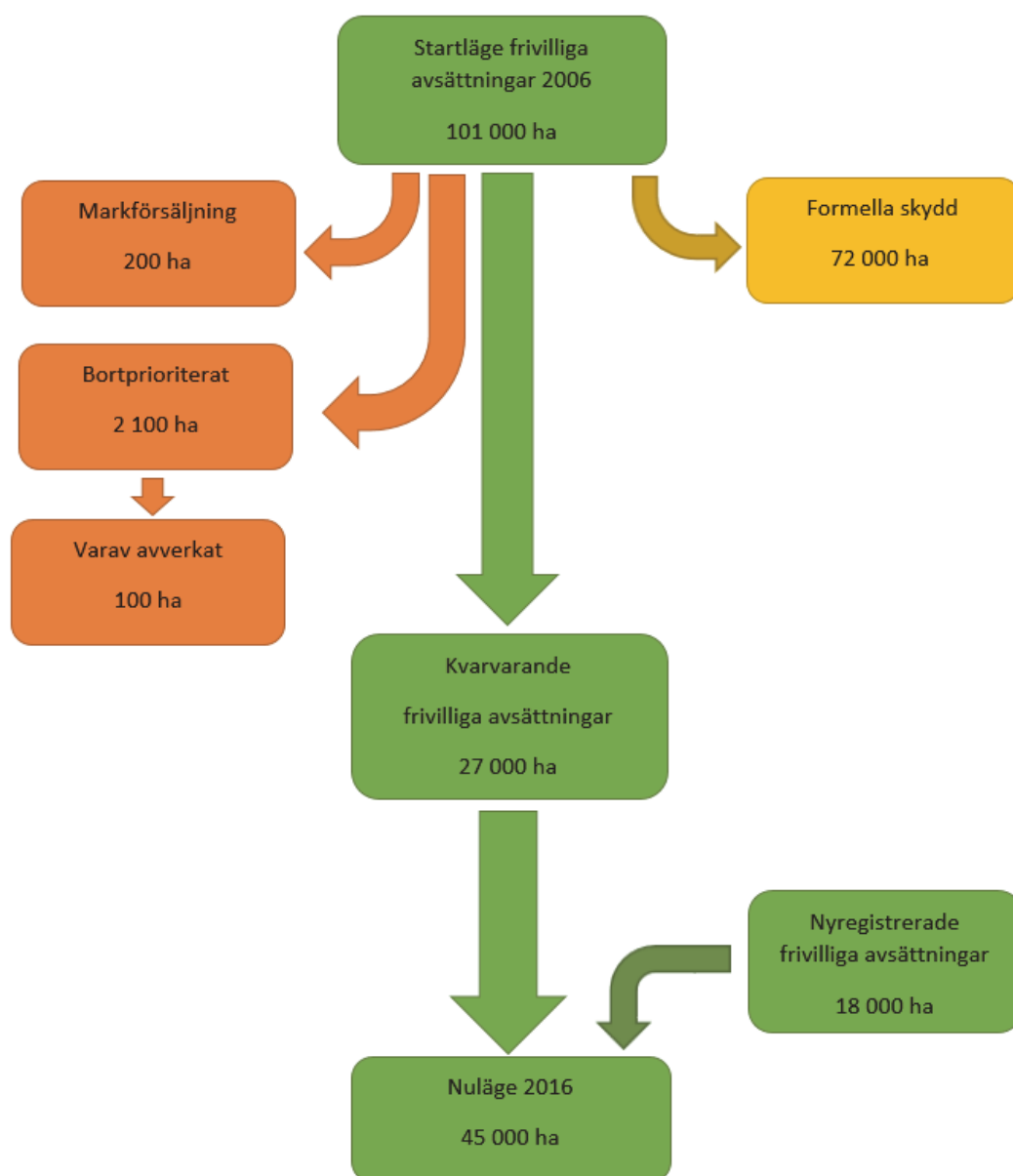
Sveaskog har själva analyserat denna omprioritering av sina naturvårdsskogar för perioden 2008–2015. I takt med att skogar med höga värden till exempel nyckelbiotoper identifierats har dessa klassats som ej utbytbara naturvårdsskogar vilket gjort att arealen i den klassen ökat kraftigt. För att hålla sitt 20-procentmål har då istället naturvårdsskogar med lägre eller ringa miljövärden, så kallade restaureringsskogar, fått lyftas ur naturvårdsskogarna till produktionsskog. Den genomsnittliga kvaliteten på naturvårdsskogarna har därigenom ökat.

Figur 10. Omprioriteringar av Sveaskogs naturvårdsskogsareal under perioden 2008–2015.
Källa: Sveaskog.

5.1.2 Exempel Statens fastighetsverk

Statens fastighetsverk har cirka 890 000 hektar produktiv skogsmark certifierad enligt FSC. Markinnehavet är koncentrerat till fjällnära skogar. Det har de senaste tio åren varit en mycket stor minskning av arealen frivilliga avsättningar från cirka 101 000 hektar till cirka 45 000 hektar. Att områden upphört att vara frivilliga avsättningar beror nästan uteslutande på att dessa områden flyttas över till formellt skyddad areal (cirka 72 000 hektar). Någon annan bortprioritering förekommer inte annat än vid upptäckt av registerfel eller vid markförsäljning. Tillkommande areal frivilliga avsättningar sker i den utsträckning det upptäcks områden med höga naturvärden (cirka 18 000 hektar). Observera att denna varaktighetsanalys avser bruttoareal och inte enbart produktiv skogsmark.

Figur 11. Schematisk bild över förändringar i Statens fastighetsverks frivilligt avsatta bruttoareal under perioden 2006–2016.

6 Om möjligheterna att nå etappmålet till 2020

Etappmålet som formulerades 2014 och avsåg utvecklingen under perioden 2010–2020 lyder *skogsbrukets frivilliga avsättningar bör ha ökat med cirka 200 000 hektar skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden till totalt 1 450 000 hektar* (Regeringsbeslut M2014/593/Nm).

I detta ingår fyra kriterier som kan vara värda att fundera på.

De båda arealuppgifterna utgår från en bedömning av arealen frivilliga avsättningar 2014 omfattande cirka 1 250 000 hektar. Denna bedömning gjordes i miljömålsberedningens betänkande och motsvarar den skattade arealen frivilliga avsättningar från senaste uppföljningen plus en bedömd areal ovan gränsen för fjällnära skog samt minus arealen för Sveaskogs ekoparker och Bergvik Skogs vitryggsavtal. De sistnämnda inräknas istället i den formellt skyddade arealen. Det tycks som att den avdragna ekoparksarealen är något underskattad. Dessutom inräknas numera all Natura 2000-klassad areal som formellt skyddad areal vilket också ger en viss underskattning. En ökning med 200 000 hektar innebär därför inte att målnivån på 1 450 000 hektar nås. Skattningar från underlagsmaterialen avser dels produktiv skogsmark och dels samtliga frivilliga avsättningar oberoende av naturvärdesklass. Etappmålets formulering är inte helt konsistent med definitionerna av underlagen vilket bör beaktas när graden av måluppfyllelse ska bedömas.

Resultaten från kapitel 3 visar att arealen frivilliga avsättningar är i princip oförändrad jämfört med 2010 som är utgångspunkten för etappmålet. Via en enkät till certifikatsägare har vi frågat om deras bedömningar för att nå etappmålet. Frågorna var inriktade dels på bedömning av kvantitativ förändring och dels en samlad bedömning om möjligheterna att nå etappmålet och den egna organisationens roll i detta arbete.

6.1 Perioden 2016–2020 – bedömd utveckling

För den återstående delen av etappmålsperioden 2016–2020 har vi bett certifikatägarna om en bedömning av kommande utveckling av arealen frivilliga avsättningar (direktcertifikaten) och arealen certifierad mark (gruppcertifikaten).

Storskogsbruket uppvisar en blandad bild för sina direktcertifikat (det vill säga det egna innehavet) där några aktörer tror på en ökad areal frivilliga avsättningar och andra på en minskad areal. En del av dem anger att de i sin bedömning vägt in att de tror staten kommer fortsätta att formellt skydda frivilliga avsättningar. Sammanvägt blir bedömningen för denna grupp en minskad areal om drygt 20 000 hektar. Bedömningen är på samma nivå även när vi lägger till andra direktcertifikat. Det vill säga för den areal som certifikatägarna har full rådighet över bedöms arealen frivilliga avsättningar minska något.

För gruppcertifikaten ges en bild av att samtliga tror på ökat antal certifierade markägare. En summering av dessa svar innebär ett tillskott på över 900 000 hektar certifierad areal. Utifrån den omräkning som redogjorts för ovan innebär detta att för gruppcertifikaten bedöms den frivilligt avsatta arealen öka med drygt 50 000 hektar.

I denna siffra finns betydande osäkerhet. För det första så är dessa gruppcertifikatsinnehavare konkurrenter om samma markägare vilket gör att tillgängliga marknadsandelar kan räknas flera gånger. Dessutom finns det osäkerhet i bedömningarna om dessa idag icke certifierade markägare faktiskt skulle vilja certifiera sin mark. De båda certifieringssystemen har funnits i två decennier redan och dessa markägare har hittills valt att inte certifiera sig.

Sammantaget för både direktcertifikat och gruppcertifikat bedöms arealen frivilliga avsättningar öka med cirka 30 000 hektar fram till 2020. Någon förändring hos de icke certifierade markägarna har inte kunnat göras nu men kommer att undersökas i det fortsatta arbetet under 2017–2018.

Tabell 11. Bedömd kommande förändring av arealen (hektar) frivilliga avsättningar

	2016-2020
Direktcertifikat	- 20 000
Gruppcertifikat	+50 000
Icke certifierade markägare	0
Samtliga ägare	+ 30 000

6.2 Certifikatsägarnas roll för måluppfyllelse

I enkäten bad vi också certifikatägarna göra en bedömning av om etappmålet kommer att uppfyllas och deras egen roll i det uppfyllandet.

Frågan om uppfyllande av etappmålet är en väldigt svår fråga att besvara för en enskild aktör och det vanligaste svaret var också att de inte hade någon uppfattning om måluppfyllelse. Mer intressant är då deras svar på frågan om hur de ser den egna organisationens roll i uppfyllandet.

Ingen av organisationerna med direktcertifikat tycks ha någon ambition att medvetet öka arealen frivilliga avsättningar, någon uttrycker istället en ambition att minska arealen. För att förstå detta bör man komma ihåg att dessa organisationer idag har stora arealer avsatta. Organisationerna arbetar fortfarande aktivt med att identifiera områden med höga naturvärden som lyfts in som frivilliga avsättningar. Samtidigt minskar arealen frivilliga avsättningar till följd av formella skydd, markförsäljning och omprioritering.

Organisationerna som är gruppcertifikatägare anger nästan samtliga en ambition att öka andelen certifierade markägare och att det är deras huvudsakliga roll för att uppnå etappmålet.

7 Fortsatt arbete

I denna rapport presenteras varaktighetsanalyser för Sveaskog och Statens fastighetsverk. Arbete pågår att hitta historiska data för frivilliga avsättningar även hos SCA Skog, Bergvik Skog och Holmen Skog för att kunna göra motsvarande analys för storskogsbruket som grupp. Dessa markägare har tillsammans med Svenska kyrkan publicerat sina frivilliga avsättningar på skyddadskog.se. För att ytterligare bidra till en ökad transparens när det gäller de frivilliga avsättningarna bör storskogsbrukets aktörer dokumentera förändringar i sina register över frivilliga avsättningar, så att det går att skapa transparens även kring varaktigheten.

Denna rapport handlar i första hand om de frivilliga avsättningarnas kvantitet. Skogsstyrelsen kommer under 2017–2018 genomföra en fältinventering för att därefter kunna beskriva de frivilliga avsättningarnas kvalitet. Fältinventeringen genomförs i allt väsentligt på samma sätt som den förra uppföljningen. Detta arbete är planerat att redovisas i en rapport under hösten 2018. Rapporten kan då utgöra underlag till nästa fördjupade utvärdering av miljökvalitetsmålet Levande skogar.

7.1 Databehov

Frivilliga avsättningar utgör en väsentlig del av den svenska bevarandemodellen inom skoglig naturvård. Information om de frivilliga avsättningarna är därför centralt för att bedöma utfallet av den rådande modellen.

I samband med en översyn av indikatorer till miljökvalitetsmålet Levande skogar har Skogsstyrelsen föreslagit att den nuvarande indikatorn som behandlar arealen formellt skyddad skog ska kompletteras med uppgifter om arealen frivilliga avsättningar. Utifrån den regionala miljömålsuppföljningen är det önskvärt att arealskattningarna kan göras per län. I miljömålssystemet ingår en årlig uppföljning och en intermittent fördjupad utvärdering. För att tillgodose dessa behov är det önskvärt att information produceras årligen.

Skogsstyrelsen är en statistikansvarig myndighet inom systemet för Sveriges officiella statistik. Ett av ansvarsområdena är miljö och sociala värden inom skogsbruket. I dagsläget redovisas här arealstatistik inom formellt skydd och hänsynsytor som lämnas i samband med föryngringsavverkning. Dessa två bör kompletteras med arealstatistik över de frivilliga avsättningarna för att ge en helhetsbild av skogsmark undantagen från skogsbruk.

7.2 Möjligheter till datafångst

Underlaget till denna rapport har inhämtats via leverans av geografiska data (aktörerna bakom skyddadskog.se) direkt till Metria samt via enkät till certifikatägarna. Skogsstyrelsen bedömer att detta varit ett bra sätt att undersöka de frivilliga avsättningarnas kvantitet. Svarefrekvensen på enkäten har varit hög och uppgiftslämnarbidan acceptabel. Valet att rikta sig till certifikatägarna ger en täckning

av 70 procent av den produktiva skogsmarken utanför formella skydd och 83 procent av arealen frivilliga avsättningar. För att kunna fånga även de icke certifierade markägarna via en enkät behöver vi veta vilka dessa är. Det kräver i sin tur att certifikatägarna har register över vilka brukningsenheter som är certifierade och är villiga att lämna ut denna information till Skogsstyrelsen.

Det finns tekniska möjligheter att samla geografisk information från en större grupp markägare än de som redovisar sina frivilliga avsättningar på skyddadskog.se. Ett alternativ är att erbjuda möjligheten för enskilda markägare utan egna GIS-system att registrera sina frivilliga avsättningar via Skogsstyrelsens e-tjänst Mina sidor. Skogsstyrelsen har tidigare uttryckt en avsikt att utveckla ett sådant tekniskt stöd (Skogsstyrelsen 2015).

Datavärd för en sådan samlad databas över frivilliga avsättningar kan vara, men behöver inte vara, Skogsstyrelsen. I samband med projektet SKA15 gjordes sådana analyser av SLU/Inst. för skoglig resurshushållning och i detta projekt har Metria fungerat som datavärd och genomfört analyserna.

8 Diskussion och slutsatser

Arealen frivilliga avsättningar har ökat kraftigt från slutet av 1990-talet, då den första uppföljningen genomfördes, och de utgör idag ett stort och viktigt bidrag till samhällets mål om att bevara biologisk mångfald och skogens övriga ekosystemtjänster. Totalt skattas arealen frivilliga avsättningar år 2016 till cirka 1,2 miljoner hektar, vilket är samma storleksordning som vid uppföljningen 2010. Resultaten från uppföljningen från 2010 och från den som nu genomförs är inte i alla avseenden jämförbara. Den relativt lilla skillnad som finns mellan skattningarna ska därför inte tolkas som att arealen minskat, utan ligger inom ramen för det som kan förklaras av skillnaden mellan uppföljningarna.

Denna rapport baserar sig på en uppföljning av arealen frivilliga avsättningar som metodmässigt skiljer sig i stora delar med tidigare genomförda uppföljningar. Vi har nu följt upp arealen genom en kombination av bearbetning av geografisk information som storskogsbruket tillhandahållit med enkäter till alla innehavare av skogsbrukscertifikat enligt PEFC eller FSC. Skattningen av arealen frivilliga avsättningar på den icke certifierade andelen av skogsmarken bygger på Skogsstyrelsens förra inventering av de frivilliga avsättningarna. Skogsstyrelsen bedömer att kvalitén i den uppföljning som nu är genomförd är god.

Dock bör man vara medveten om att det finns en del skillnader med tidigare undersökningar. I regeringsbeslutet där nuvarande etappmål om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden läggs fast har Natura 2000, vitryggs- och ekoparksavtal samt områden där staten löst markåtkomsten, i avsikt att bilda formella skydd, räknats till målområdet för formella skydd. Dessa arealer har för storskogsbruket räknats bort i denna uppföljning, men enbart delvis i den förra uppföljningen. Impedimentsandelen på storskogsbruket som räknats bort i denna uppföljning baseras på en bearbetning av geografisk information medan den i den förra uppföljningen baserades på bedömningar i fält. För små- och mellanskogsbruket har i denna uppföljning det inte varit möjligt att ta hänsyn till eventuellt överlapp med formella skydd eller impedimentsandel.

Andra osäkerhetsfaktorer är att skattningen från 2010 ovan gränsen för fjällnära skog baserar sig på data från 2006, vilket innebär att den minskning som vi ser ovan gränsen för fjällnära skog fram till 2016 delvis kan ha skett före 2010. Skattningen av arealen frivilliga avsättningar på icke certifierad mark i denna uppföljningen baserar sig delvis på uppgifter från 2010 vilket naturligtvis kan ha förändrats fram till idag.

De här skillnaderna mellan uppföljningarna och osäkerhetsfaktorerna slår åt båda håll, så sammantaget bedömer Skogsstyrelsen att jämförelsen mellan dem ändå ger en rättvisande bild av utvecklingen i stort.

Inom storskogsbruket har stora arealer frivilliga avsättningar övergått till formella skydd sedan 2010, vilket lett till att arealen frivilliga avsättningar inom storskogsbruket minskat. Att stora arealer frivilliga avsättningar övergått till formella skydd inom storskogsbruket har framför allt skett hos de statliga markägarna. Inom små- och mellanskogsbruket har den certifierade arealen fortsatt att öka, vilket lett till att arealen frivilliga avsättningar inom dessa markägarkategorier ökat. De båda flödena där en ökad certifierad areal lett till en ökad areal frivilliga avsättningar och där frivilliga avsättningar övergår till formella skydd är av samma storleksordning, vilket gör att den totala arealen frivilliga avsättningar inte förändrats. Den certifierade arealen bedöms ha ökat med cirka 1,1 miljoner hektar sedan 2010.

Skogsstyrelsen bedömer att etappmålet, om att de frivilliga avsättningarna bör öka med cirka 200 000 hektar till 2020, inte kommer att nås. Som sägs ovan så kan vi inte belägga någon ökning mellan 2010 och 2016 och vår samlade bedömning för perioden 2016 till 2020 är att man kan förvänta sig en ökning i storleksordningen några tiotals tusen hektar.

I enkäterna till innehavarna av skogsbrukscertifikat har vi frågat om hur de bedömer utvecklingen från idag fram till 2020. För direktcertifikaten berör frågan utvecklingen av arealen frivilliga avsättningar medan vi för gruppcertifikaten frågat hur man bedömer utvecklingen av den certifierade arealen inom gruppen. En viss ökning av certifierad areal har sedan omsatts i en ökad areal frivilliga avsättningar genom att ta hänsyn till skillnaden i arealandelen frivilliga avsättningar mellan certifierad och icke certifierad mark. Sammantaget ger dessa svar en bedömd ökning av arealen frivilliga avsättningar på 30 000 hektar fram till 2020. Statens fastighetsverk har i sin årsredovisning för år 2016 aviserat att de kommer avsätta ytterligare 72 000 hektar som frivilliga avsättningar (Statens fastighetsverk 2017). Men enbart en mindre del av detta kommer vara klart till 2020 (muntlig kommentar från Lars Lodin, fastighetschef SFV).

Certifieringarna har varit starkt drivande för utvecklingen av arealen frivilliga avsättningar. Vi ser i våra undersökningar en stor skillnad i arealandelen frivilliga avsättningar mellan certifierad och icke certifierad mark. I dagsläget är 63 procent av den produktiva skogsmarken certifierad. Den certifierade arealen har fortsatt att öka under 10-talet och certifikatsinnehavarna tror på en fortsatt ökning men inte alls i den takt som under 00-talet. Fram till 2020 bedöms den certifierade arealen fortsätta öka med i storleksordningen 900 000 hektar.

Baserat på de intervjuer vi genomfört under hösten och enkätsvaren så verkar inte etappmålet om frivilliga avsättningar vara särskilt väl förankrat med skogsbruket. Etappmålet förefaller inte heller utgöra grundincitamentet för att arbeta med och utveckla de frivilliga avsättningarna utan incitamenten är starkare kopplade till certifieringen och certifieringarnas krav. Certifieringsstandarderna kräver i dagsläget att markägaren undantar 5 procent av den produktiva skogsmarken som avsättningar. Etappmålet om att cirka 1 450 000 hektar bör undantas som frivilliga avsättningar motsvarar 6,4 procent av den produktiva skogsmarken. Det är därmed tveksamt om certifieringarna i nuvarande form är tillräckliga som drivkraft för att nå upp till etappmålet.

De formella skydden och de frivilliga avsättningarna kan betraktas som kommunicerande kärn i den meningen att de båda är väsentliga delar i strävan mot att bevara biologisk mångfald och skogens ekosystemtjänster, och att den totala arealen behöver vara tillräcklig. I den här uppföljningen blir det tydligt att de även i en mer handfast mening är kommunicerande kärn. Stora arealer frivilliga avsättningar har sedan 2010 övergått till formella skydd. Till största delen har detta flöde skett från de stora statliga markägarna. Det är inte givet att en minskning av arealen frivilliga avsättningar på grund av att en delmängd övergår i formella skydd kommer att kompenseras av markägarna genom nya frivilliga avsättningar. Storskogsbruket har idag avsatt mer än de 5 procent som certifieringen kräver av dem. För den PEFC certifierade arealen så behöver markägaren inte kompensera med motsvarande ny markareal för att nå upp till 5 procent, om staten efter certifieringen gör reservat eller biotopskyddsområde av en frivillig avsättning som gjorts inom ramen för certifieringens krav. Det är viktigt att myndigheterna i arbetet med formella skydd utgår från att helheten i den svenska modellen med formella skydd, frivilliga avsättningar och miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder sammantaget fungerar så väl som möjligt. (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017).

Inom storskogsbruket så har ett par av markägarna kommenterat att de i sin bedömning av utvecklingen fram till 2020 utgår från att staten kommer fortsätta att överföra en delmängd av de frivilliga avsättningarna till formella skydd. Enligt den nyligen reviderade strategin för formellt skydd av skog (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017) ska arbetet med formella skydd bedrivas i god dialog med markägaren och med respekt för att de frivilliga avsättningarna utgör en viktig pusselbit i bevarandearbetet. Hur utfallet blir i praktiken fram till 2020, när det gäller hur stor andel av de formella skydden som bildas på tidigare frivilligt avsatt areal, har stor betydelse för utvecklingen inom etappmålet om frivilliga avsättningar.

De olika skogsindustriföretagens behov av certifierat virke är ett resultat av marknadens efterfrågan av produkter baserade på certifierad råvara. Ytterligare behov av certifierad råvara ger naturligtvis incitament för ett virkesköpande företag att knyta till sig ytterligare markägare inom sina gruppcertifikat. Samtidigt leder certifieringen till en ökad administration och administrativ kostnad som för företagen behöver vägas mot behovet och den ökade nyttan. Den absoluta merparten av gruppcertifikaten innehas av virkesköpande företag eller organisationer, vilka i sin tur är konkurrenter på virkesmarknaden. Om man till det här lägger markägarnas incitament för att certifiera sig framträder en komplicerad incitamentsstruktur som är svår att överblicka.

På såväl Skogsstyrelsen som inom andra delar av offentlig sektor finns ett behov av att bättre förstå denna incitamentsstruktur, för att kunna bedöma utvecklingen av den certifierade arealen och därmed arealen frivilliga avsättningar, till exempel när samhällsmål konkretiseras eller när behov av styrmedel utreds.

Ovanstående resonemang utgår mycket från certifieringarna som en stark drivkraft bakom utvecklingen av arealen frivilliga avsättningar. Man ska dock inte glömma bort att cirka 37 procent av den produktiva skogsmarken inte är certifierad och att dessa markägare tillsammans står för cirka 17 procent av arealen frivilliga avsättningar.

Även om det finns en del forskning om eventuella strukturella skillnaden mellan certifierade och icke certifierade markägare och deras respektive drivkrafter (se t.ex. Lidestav & Berg Lejon 2009) så kan kunskapen om detta behöva utvecklas, för att kunna bedöma utvecklingen av frivilliga avsättningar.

Skogsstyrelsen har för avsikt att initiera en dialog med skogsbruket om de frivilliga avsättningarnas omfattning, transparens, kontinuitet och kvalitet.

Miljömålsberedningen föreslog att regeringen senast 2013 skulle initiera en dialog med skogsbruket om de frivilliga avsättningarna (SOU 2013:43). Förslaget innebar att regeringen i dialogen skulle arbeta för att de frivilliga avsättningarna skulle utvecklas avseende omfattning, transparens, kontinuitet och kvalitet. Vi kan konstatera att någon sådan dialog inte initierats, men att det utifrån beskrivningen ovan om incitament och så vidare finns behov av en sådan.

Dialogen tänker vi skulle kunna ha ett flertal syften. Det finns ett behov av ökad transparens av de frivilliga avsättningarnas läge, omfattning och kvalitet. I dagsläget offentliggör storskogsbruket och Svenska kyrkan sina frivilliga avsättningar på en hemsida. Om resterande delar av markägarna skulle öka transparensen skulle det stärka de frivilliga avsättningarna som instrument inom skogs- och miljöpolitiken och det skulle möjliggöra en ökad samordning mellan statens arbete med formella skydd och de frivilliga åtagandena, så att dessa instrument sammantaget ger största möjliga naturvårdsnytta i ett landskapsperspektiv (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017).

Skogsstyrelsen har tidigare aviserat att man har för avsikt att arbeta med att hitta tekniska lösningar för att markägare, som så vill, ska kunna dokumentera sina frivilliga avsättningar i en eTjänst som gör att information om dessa kan distribueras till berörda (Skogsstyrelsen 2015). Möjligheter med och hinder för en sådan lösning bör ingå i dialogen.

Ett ökat informationsutbyte skulle även kunna bidra med att Skogsstyrelsen och andra myndigheter skulle kunna få en bättre förståelse för certifieringarna, hur marknadskrafterna ser ut och därmed den incitamentsstruktur som starkt påverkar de frivilliga avsättningarnas omfattning.

Skogsstyrelsen har ett antal former för samverkan och dialog. En dialog om de frivilliga avsättningarna skulle kunna genomföras i det nationella sektorsrådet, som är ett stående samverkansforum mellan myndigheter och sektorn, och/eller i de tvåpartsmöten med skogsbrukande företag och ideella organisationer Skogsstyrelsen genomför inom ramen för den så kallade sektorsdialogen (Skogsstyrelsen 2016b). En dialog om frivilliga avsättningar har även kopplingar till den pågående samverkansprocessen om nyckelbiotoper som pågår under 2017 och 2018 (Wester & Engström 2016). Att Skogsstyrelsen avser att ta initiativ till en dialog om de frivilliga avsättningarna behöver inte innebära ytterligare samverkansforum utan kan sannolikt genomföras i de befintliga.

Litteratur/källförteckning

- Finnström O. & Tranberg O. 2014. Frivilliga avsättnings varaktighet och kvalitet hos Bergvik Skog AB mellan 2005 och 2014. Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för vilt, fisk och miljö. Rapport 2014:14
- FSC 2010. Svensk skogsbruksstandard enligt FSC med SLIMF indikatorer. FSC-STD-SWE 02-02-2010 SW.
- Lidestav G. & Berg Lejon S. 2009. Skogscertifiering som instrument för förbättrad skogsskötsel inom det enskilda skogsbruket. Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för skoglig resurshushållning. Arbetsrapport 252 2009.
- Naturvårdsverket 2004a. Kartering av skyddade områden – kontinuerlig naturtypskartering. Rapport 5391. ISBN 91-620-5391-6.
- Naturvårdsverket 2004b. Skyddsvärda statliga skogar och urskogsartade skogar. Huvudrapport över uppdrag om naturvärdesbedömning och skydd av viss skog. Rapport 5339.
- Naturvårdsverket 2012. Steg på vägen – fördjupad utvärdering av miljömålen 2012. Naturvårdsverket, rapport 6500. ISBN 978-91-620-6500-3.
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017. Värdefulla skogar – Redovisning av regeringsuppdrag. Skrivelse 2017-01-31.
- PEFC 2012. Svensk PEFC Skogsstandard. PEFC SWE 002:3. 2012-2017. Svenska PEFC ek för.
- Proposition 1992/93:226. En ny skogspolitik.
- Proposition 1997/98:145. Svenska miljömål. Miljöpolitik för ett hållbart Sverige.
- Proposition 2000/01:130. Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier.
- Proposition 2009/10:155. Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete.
- Regeringsbeslut M2014/593/Nm. Etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Regeringen. Miljödepartementet. 2014.
- Simonsson P., Gustafsson L., Östlund L., 2015. Retention forestry in Sweden; driving forces, debate and implementation 1968-2003. *Scand. J. For. Res.* 30. 154-173.
- Simonsson P., Östlund L. & Gustafsson L. 2016. Conservation values of certified-driven voluntary forest set-asides. *Forest Ecology and Management.* 375, 249-258.

- Skogsstyrelsen 1997. Naturskydd och naturhänsyn i skogen. Skogsstyrelsen. Meddelande 1/1997. ISSN 0283-4413.
- Skogsstyrelsen 1998a. Naturskydd och miljöarbete. Skogsstyrelsen. Meddelande 6/1998. ISSN 1100-0295.
- Skogsstyrelsen 1998b. Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitiken. Skogsstyrelsen. Meddelande 1/1998.
- Skogsstyrelsen 2002. Skog för naturvårdsändamål – uppföljning av frivilliga avsättningar, områdesskydd samt miljöhänsyn vid föryngringsavverkning. Skogsstyrelsen. Meddelande 2/2002. ISSN 1100-0295.
- Skogsstyrelsen 2008. Skogsbrukets frivilliga avsättningar. Skogsstyrelsen. Meddelande 3/2008. ISSN 1100-0295.
- Skogsstyrelsen 2015. Informationsbehov för god miljöhänsyn. Skogsstyrelsen. Meddelande 5/2015.
- Skogsstyrelsen 2016a. Instruktion för datainsamling vid grön skogsbruksplanläggning. Skogsstyrelsen. September 2016.
- Skogsstyrelsen 2016b. Sektorsdialog 2014 och 2015. Skogsstyrelsen. Meddelande 6/2016. ISSN 1100-0295.
- SOU 1992:76. Skogspolitiken inför 2000-talet. Huvudbetänkande, 1990 års skogspolitiska kommité.
- SOU 1997:97. Skydd av skogsmark – behov och kostnader. Huvudbetänkande av miljövårdsberedningen.
- SOU 2000:52. Framtidens miljö – allas vårt ansvar! Del 1. Betänkande från miljömålskommitén.
- SOU 2013:43. Långsiktigt hållbar markanvändning -del 1. Delbetänkande av miljömålsberedningen.
- Statens fastighetsverk 2017. Årsredovisning 2016.
- Stål P.O., Christiansen L., Wadstein M., Grönvall A., Olsson P. 2012. Skogsbrukets frivilliga avsättningar. Skogsstyrelsen. Rapport 5/2012. ISSN 1100-0295.
- Wester J., Engström A. 2016. Nulägesbeskrivning om nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen. Rapport 7/2016. ISSN 1100-0295.

Bilagor

Bilaga 1: Enkät till innehavare av gruppcertifikat	46
Bilaga 2: Enkät till innehavare av direktcertifikat	51
Bilaga 3: Enkät till de 6 stora markägare som tillhandahållit shapefiler	56

Bilaga 1

Enkät till innehavare av gruppcertifikat

ENKÄTDatum
2016-11-11Diariernr
2016/1094

Enheten för policy och analys
Svante Claesson
Vallgatan 8, 55183 JÖNKÖPING
svante.claesson@skogsstyrelsen.se
Tfn 036-35 93 68

Enkät om frivilliga avsättningar till innehavare av gruppcertifikat

Skogsstyrelsen har regeringens uppdrag att redovisa omfattningen av skogsbrukets frivilliga avsättningar senast den 31 Mars 2017. För att få underlag till den redovisningen har Skogsstyrelsen skickat ut en enkät till alla innehavare av skogsbrukscertifikat inom FSC eller PEFC. Denna enkät riktar sig till innehavare av gruppcertifikat och avser den gruppcertifierade arealen. För de aktörer som innehar både ett gruppcertifikat och ett direktcertifikat, där det egna innehavet certifierats, så kommer information om den direktcertifierade arealen efterfrågas via en annan enkät. Arealen frivilliga avsättningar hos ej certifierade markägare kommer undersökas på annat sätt.

Syftet med denna enkät är alltså inte att undersöka certifieringen, utan att undersöka areal och andra egenskaper hos de frivilliga avsättningarna. Det görs dock, bland annat, via certifikatsinnehavare inom certifieringssystemen.

De uppgifter som lämnas via denna enkät är **sekretesskyddade enligt kap 24 8§ offentlighets och sekretesslagen**. Resultaten kommer endast att användas och sammanställas för statistiska ändamål och enskilda svar kommer inte att kunna utläsas. I de delar där det i enkäten efterfrågas kommentarer/beskrivningar kan dessa komma att citeras anonymt i rapporten till regeringen.

Skogsstyrelsens definierar en frivilliga avsättningar som ett minst *0,5 hektar stort område med sammanhängande produktiv skogsmark för vilken markägaren frivilligt har fattat beslut om att åtgärder som kan skada dess naturvärde, kulturmiljövärde och/eller sociala värde inte ska utföras, området ska finnas dokumenterat i plan eller annan handling.*

I denna enkät frågar vi dock efter arealen frivilliga avsättningar som är minst 0,3 hektar stora, vi ber er att i möjligaste mån redovisa hur stora areal som finns i storleksklassen mellan 0,3 och 0,5 hektar.

Vi önskar få in ert svar senast den **16 december 2016**.

A. Kontaktperson

Namn:

E-post:

Telefon:

B. Datum som uppgifterna avser

Uppgifterna som ges i enkäten bör avse senast möjligt datum. Ange det datum som uppgifterna avser [Klicka här för att ange datum.](#)

C. Certifierad areal

Hur stor certifierad areal produktiv skogsmark omfattar gruppcertifikatet?

1. Totalt certifierad areal hektar.
2. Varav certifierad enligt både FSC och PEFC hektar.
3. Varav certifierad enbart enligt PEFC hektar
4. Varav certifierad enbart enligt FSC hektar

D. Areal frivilliga avsättningar

1. Hur stor areal frivilliga avsättningar (större än eller lika med 0,3 hektar) på produktiv skogsmark finns inom gruppcertifikatet?

Län	Areal frivilliga avsättningar (hektar)	Varav ovan gränsen för fjällnära skog (hektar)
AB Stockholms län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
C Uppsala län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
D Södermanlands län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
E Östergötlands län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
F Jönköpings län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
G Kronobergs län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
H Kalmar län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
I Gotlands län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
K Blekinge län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
M Skåne län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
N Hallands län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
O Västra Götalands län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
S Värmlands län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
T Örebro län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
U Västmanlands län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
W Dalarnas län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
X Gävleborgs län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Y Västernorrlands län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Z Jämtlands län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
AC Västerbottens län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
BD Norrbottens län	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Totalt	<input type="text"/>	<input type="text"/>

2. Hur stor areal av arealen frivilliga avsättningar på produktiv skogsmark har klassats som att de har ett behov av skötsel för att bevara områdets natur-, kultur- eller sociala värde?
Areal hektar
3. Hur stor areal av arealen frivilliga avsättningar på produktiv skogsmark är större än eller lika med 0,3 hektar men mindre än 0,5 hektar?
Areal hektar

4. Arealuppgifternas kvalitet. Kommentera arealuppgifternas kvalitet, om de t.ex. är resultat från registerutsökningar eller om de är baserade på skattningar utifrån kännedom om medeltal eller liknande.

E. Varaktighet

1. I vilken omfattning avverkas det frivillig avsättningar av misstag inom ert gruppcertifikat? Ange båda som antal fall och areal som medeltal under de senaste fem åren.
Antal fall st/år. Areal frivillig avsättning hektar/år.

2. Beskriv era rutiner som avser att säkerställa att frivilliga avsättningar inte avverkas av misstag inom ert gruppcertifikat.

3. I vilken omfattning har frivilliga avsättningar avregistrerats, inom gruppcertifikatet, så att de i planeringen återförts till den del av skogsmarken som brukas, eller till annan markanvändning? Ange både som antal fall och areal som medeltal under de senaste fem åren.
Antal fall st/år. Areal frivillig avsättning hektar/år.

4. Beskriv vilka rutiner ni har i de fall en markägare vill byta frivilliga avsättningar inom ert gruppcertifikat.

F. Utvecklingen av certifierad areal

1. Hur har den totalt certifierade arealen inom gruppcertifikatet förändrats från 2010-01-01 till idag? Ange eventuell minskning med minustecken. Areal hektar

2. Hur bedömer ni att den certifierade arealen inom gruppcertifikatet kommer utvecklas från idag till 2020-12-31. Ange eventuellt bedömd minskning med minustecken.
Areal hektar

3. Hur stor andel av eventuellt bedömd ökning ovan bedömer ni består av idag icke certifierade markägare? Andel %

4. Kommentar:

G. Etappmålsuppfyllelse

Regeringen har beslutat om ett etappmål inom miljömålssystemet som säger att *Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör ha ökat i omfattning med cirka 200 000 hektar skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden till totalt 1 450 000 hektar (Regeringsbeslut M2014/593/Nm)*. Etappmålet avses vara uppfyllt senast år 2020.

1. Bedömer ni att etappmålet om frivilliga avsättningar kan komma att uppfyllas?

- Ja
- Nej
- Har ingen uppfattning

Om **Ja**, varför?

Om **Nej**, varför inte?

2. Hur ser ni på er egen roll för att etappmålet ska uppfyllas?

Enkät till innehavare av direktcertifikat

ENKÄT

Datum 2016-11-11

Diariennr
2016/1094

Enheten för policy och analys
Svante Claesson
Vallgatan 8, 55183 JÖNKÖPING
svante.claesson@skogsstyrelsen.se
Tfn 036-35 93 68

Enkät om frivilliga avsättningar till innehavare av direktcertifikat

Skogsstyrelsen har regeringens uppdrag att redovisa omfattningen av skogsbrukets frivilliga avsättningar senast den 31 Mars 2017. För att få underlag till den redovisningen har Skogsstyrelsen skickat ut en enkät till alla innehavare av skogsbrukscertifikat inom FSC eller PEFC. Denna enkät riktar sig till innehavare av direktcertifikat och avser alltså det egna innehavet. För de aktörer som även innehar ett gruppcertifikat kommer information om den gruppcertifierade arealen efterfrågas via en annan enkät. Arealen frivilliga avsättningar hos ej certifierade markägare kommer undersökas på annat sätt.

Syftet med denna enkät är alltså inte att undersöka certifieringen, utan att undersöka areal och andra egenskaper hos de frivilliga avsättningarna. Det görs dock, bland annat, via certifikatsinnehavare inom certifieringssystemen.

De uppgifter som lämnas via denna enkät är **sekretesskyddade enligt kap 24 § offentlighets och sekretesslagen**. Resultaten kommer endast att användas och sammanställas för statistiska ändamål och enskilda svar kommer inte att kunna utläsas. I de delar där det i enkäten efterfrågas kommentarer/beskrivningar kan dessa komma att citeras anonymt i rapporten till regeringen.

Skogsstyrelsens definierar en frivilliga avsättningar som *ett minst 0,5 hektar stort område med sammanhängande produktiv skogsmark för vilken markägaren frivilligt har fattat beslut om att åtgärder som kan skada dess naturvärde, kulturmiljövärde och/eller sociala värde inte ska utföras, området ska finnas dokumenterat i plan eller annan handling.*

I denna enkät frågar vi dock efter arealen frivilliga avsättningar som är minst 0,3 hektar stora, vi ber er att i möjligaste mån redovisa hur stora areal som finns i storleksklassen mellan 0,3 och 0,5 hektar.

Vi önskar få in ert svar senast den **16 december 2016**.

H. Kontaktperson

Namn:

E-post:

Telefon:

I. Datum som uppgifterna avser

Uppgifterna som ges i enkäten bör avse senast möjligt datum. Ange det datum som uppgifterna avser [Klicka här för att ange datum.](#)

J. Certifierad areal

Hur stor certifierad areal produktiv skogsmark omfattar gruppcertifikatet?

1. Totalt certifierad areal hektar.
2. Varav certifierad enligt både FSC och PEFC hektar.
3. Varav certifierad enbart enligt PEFC hektar
4. Varav certifierad enbart enligt FSC hektar

K. Areal frivilliga avsättningar

1. Hur stor areal frivilliga avsättningar (större än eller lika med 0,3 hektar) på produktiv skogsmark finns inom direktcertifikatet?

Län	Areal frivilliga avsättningar (hektar)	Varav ovan gränsen för fjällnära skog (hektar)
AB Stockholms län	■	■
C Uppsala län	■	■
D Södermanlands län	■	■
E Östergötlands län	■	■
F Jönköpings län	■	■
G Kronobergs län	■	■
H Kalmar län	■	■
I Gotlands län	■	■
K Blekinge län	■	■
M Skåne län	■	■
N Hallands län	■	■
O Västra Götalands län	■	■
S Värmlands län	■	■
T Örebro län	■	■
U Västmanlands län	■	■
W Dalarnas län	■	■
X Gävleborgs län	■	■
Y Västernorrlands län	■	■
Z Jämtlands län	■	■
AC Västerbottens län	■	■
BD Norrbottens län	■	■
Totalt	■	■

2. Hur stor areal av arealen frivilliga avsättningar på produktiv skogsmark har klassats som att de har ett behov av skötsel för att bevara områdets natur-, kultur- eller sociala värde?
Areal _____ hektar
3. Hur stor areal av arealen frivilliga avsättningar på produktiv skogsmark är större än eller lika med 0,3 hektar men mindre än 0,5 hektar?
Areal _____ hektar

4. Arealuppgifternas kvalitet. Kommentera arealuppgifternas kvalitet, om de t.ex. är resultat från registerutsökningar eller om de är baserade på skattningar utifrån kännedom om medeltal eller liknande.

L. Varaktighet

1. I vilken omfattning avverkas det frivillig avsättningar av misstag inom ert gruppcertifikat? Ange båda som antal fall och areal som medeltal under de senaste fem åren.
Antal fall ___ st/år. Areal frivillig avsättning ___ hektar/år.
2. Beskriv era rutiner som avser att säkerställa att frivilliga avsättningar inte avverkas av misstag inom ert gruppcertifikat.

3. I vilken omfattning har frivilliga avsättningar avregistrerats så att de i planeringen återförts till den del av skogsmarken som brukas, eller till annan markanvändning? Ange både som antal fall och areal som medeltal under de senaste fem åren.
Antal fall ___ st/år. Areal frivillig avsättning ___ hektar/år.
4. Beskriv hur ni arbetar med planering med avseende på frivilliga avsättningar. Om det förekommit att frivilliga avsättningar avregistrerats, kan ni förklara sammanhanget eller orsaken till att detta sker? Pågår det en ständig översyn av era frivilliga avsättningar eller har ni planer på att göra detta under vissa år?

M. Utvecklingen av arealen frivilliga avsättningar

1. Hur har er areal frivilliga avsättningar förändrats från 2010-01-01 till idag?
Ange eventuell minskning med minustecken. Areal ___ hektar
2. Hur bedömer ni att er areal frivilliga avsättningar kommer utvecklas från idag till 2020-12-31. Ange eventuellt bedömd minskning med minustecken.
Areal ___ hektar
4. Kommentar:

N. Etappmålsuppfyllelse

Regeringen har beslutat om ett etappmål inom miljömålssystemet som säger att *Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör ha ökat i omfattning med cirka 200 000 hektar skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden till totalt 1 450 000 hektar (Regeringsbeslut M2014/593/Nm)*. Etappmålet avses vara uppfyllt senast år 2020.

1. Bedömer ni att etappmålet om frivilliga avsättningar kan komma att uppfyllas?

Ja

Nej

Har ingen uppfattning

Om **Ja**, varför?

Om **Nej**, varför inte?

2. Hur ser ni på er egen roll för att etappmålet ska uppfyllas?

Bilaga 3

Enkät till de sex stora markägare som tillhandahållit shapefiler

ENKÄT

Datum 2016-11-11

Diarienumr
2016/1094

Enheten för policy och analys
Svante Claesson
Vallgatan 8, 55183 JÖNKÖPING
svante.claesson@skogsstyrelsen.se
Tfn 036-35 93 68

Enkät om frivilliga avsättningar till innehavare av direktcertifikat och som tillhandahållit shape-filer över de frivilliga avsättningarna

Skogsstyrelsen har regeringens uppdrag att redovisa omfattningen av skogsbrukets frivilliga avsättningar senast den 31 Mars 2017. För att få underlag till den redovisningen har Skogsstyrelsen skickat ut en enkät till alla innehavare av skogsbrukscertifikat inom FSC eller PEFC. Denna enkät riktar sig till innehavare av direktcertifikat och avser alltså det egna innehavet. För de aktörer som även innehar ett gruppcertifikat kommer information om den gruppcertifierade arealen efterfrågas via en annan enkät. Arealen frivilliga avsättningar hos ej certifierade markägare kommer undersökas på annat sätt.

Syftet med denna enkät är alltså inte att undersöka certifieringen, utan att undersöka areal och andra egenskaper hos de frivilliga avsättningarna. Det görs dock, bland annat, via certifikatsinnehavare inom certifieringssystemen.

De uppgifter som lämnas via denna enkät är **sekretesskyddade enligt kap 24 8§ offentlighets och sekretesslagen**. Resultaten kommer endast att användas och sammanställas för statistiska ändamål och enskilda svar kommer inte att kunna utläsas. I de delar där det i enkäten efterfrågas kommentarer/beskrivningar kan dessa komma att citeras anonymt i rapporten till regeringen.

Eftersom målgruppen för denna enkät redan tillhandahållit shape-filer över sina frivilliga avsättningar, så ställs enbart kompletterande frågor om arealen frivilliga avsättningar, som vi inte kan få fram genom att bearbeta den geografiska information som vi tidigare fått.

Skogsstyrelsens definierar en frivilliga avsättningar som ett minst *0,5 hektar stort område med sammanhängande produktiv skogsmark för vilken markägaren frivilligt har fattat beslut om att åtgärder som kan skada dess naturvärde, kulturmiljövärde och/eller sociala värde inte ska utföras, området ska finnas dokumenterat i plan eller annan handling.*

Vi önskar få in ert svar senast den **16 december 2016**.

O. Kontaktperson

Namn:

E-post:

Telefon:

P. Datum som uppgifterna avser

Uppgifterna som ges i enkäten bör avse senast möjligt datum. Ange det datum som uppgifterna avser [Klicka här för att ange datum.](#)

Q. Certifierad areal

Hur stor certifierad areal produktiv skogsmark omfattar direktcertifikatet?

1. Totalt certifierad areal hektar.
2. Varav certifierad enligt både FSC och PEFC hektar.
3. Varav certifierad enbart enligt PEFC hektar
4. Varav certifierad enbart enligt FSC hektar

R. Areal frivilliga avsättningar

1. Hur stor areal av era frivilliga avsättningar har klassats som att de har ett behov av skötsel för att bevara områdets natur-, kultur- eller sociala värde?

Areal hektar

2. Kommentarer:

S. Varaktighet

1. I vilken omfattning avverkas det frivillig avsättningar av misstag inom ert certifikat? Ange båda som antal fall och areal som medeltal under de senaste fem åren.

Antal fall st/år. Areal frivillig avsättning hektar/år.

2. Beskriv era rutiner som avser att säkerställa att frivilliga avsättningar inte avverkas av misstag inom ert certifikat.

3. I vilken omfattning har frivilliga avsättningar avregistrerats så att de i planeringen återförts till den del av skogsmarken som brukas, eller till annan markanvändning? Ange både som antal fall och areal som medeltal under de senaste fem åren.

Antal fall _____ st/år. Areal frivillig avsättning _____ hektar/år.

4. Beskriv hur ni arbetar med planering med avseende på frivilliga avsättningar. Om det förekommit att frivilliga avsättningar avregistrerats, kan ni förklara sammanhanget eller orsaken till att detta sker? Pågår det en ständig översyn av era frivilliga avsättningar eller har ni planer på att göra detta under vissa år?

T. Utvecklingen av arealen frivilliga avsättningar

1. Hur har er areal frivilliga avsättningar förändrats från 2010-01-01 till idag?
 Ange eventuell minskning med minustecken. Areal _____ hektar
2. Hur bedömer ni att er areal frivilliga avsättningar kommer utvecklas från idag till 2020-12-31. Ange eventuellt bedömd minskning med minustecken.
 Areal _____ hektar
3. Kommentar:

U. Etappmålsuppfyllelse

Regeringen har beslutat om ett etappmål inom miljömålssystemet som säger att *Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör ha ökat i omfattning med cirka 200 000 hektar skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden till totalt 1 450 000 hektar (Regeringsbeslut M2014/593/Nm).* Etappmålet avses vara uppfyllt senast år 2020.

1. Bedömer ni att etappmålet om frivilliga avsättningar kan komma att uppfyllas?

Ja

Nej

Har ingen uppfattning

Om **Ja**, varför?

Av Skogsstyrelsen publicerade Rapporter:

- 1988:1 Mallar för ståndortsbonitering; Lathund för 18 län i södra Sverige
- 1991:1 Tätortsnära skogsbruk
- 1992:3 Aktiva Natur- och Kulturvårdande åtgärder i skogsbruket
- 1993:7 Betespräglad äldre bondeskog – från naturvårdssynpunkt
- 1994:5 Historiska kartor – underlag för natur- och kulturmiljövård i skogen
- 1995:1 Planering av skogsbrukets hänsyn till vatten i ett avrinningsområde i Gävleborg
- 1995:2 SUMPSKOG – ekologi och skötsel
- 1996:1 Women in Forestry – What is their situation?
- 1996:2 Skogens kvinnor – Hur är läget?
- 1997:2 Naturvårdsutbildning (20 poäng) Hur gick det?
- 1997:5 Miljeu96 Rådgivning. Rapport från utvärdering av miljeurådgivningen
- 1997:6 Effekter av skogsbränsleuttag och askåterföring – en litteraturstudie
- 1997:7 Målgruppsanalys
- 1997:8 Effekter av tungmetallnedfall på skogslevande landsnäckor (with English Summary: The impact on forest land snails by atmospheric deposition of heavy metals)
- 1997:9 GIS-metodik för kartläggning av markförsurning – En pilotstudie i Jönköpings län
- 1998:1 Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av skogsbränsleuttag, asktillförsel och övrig näringskompensation
- 1998:3 Dalaskog – Pilotprojekt i landskapsanalys
- 1998:4 Användning av satellitdata – hitta avverkad skog och uppskatta lövröjningsbehov
- 1998:5 Baskatjoner och aciditet i svensk skogsmark – tillstånd och förändringar
- 1998:6 Övervakning av biologisk mångfald i det brukade skogslandskapet. With a summary in English: Monitoring of biodiversity in managed forests.
- 1998:7 Marksvampar i kalkbarrskogar och skogsbeten i Gotländska nyckelbiotoper
- 1999:1 Miljökonsekvensbeskrivning av Skogsstyrelsens förslag till åtgärdsprogram för kalkning och vitalisering
- 1999:2 Internationella konventioner och andra instrument som behandlar internationella skogsfrågor
- 2000:1 Samordnade åtgärder mot försurning av mark och vatten – Underlagsdokument till Nationell plan för kalkning av sjöar och vattendrag
- 2000:4 Skogsbruket i den lokala ekonomin
- 2000:5 Aska från biobränsle
- 2000:6 Skogsskadeinventering av bok och ek i Sydsverige 1999
- 2001:1 Landmolluskfaunans ekologi i sump- och myrskogar i mellersta Norrland, med jämförelser beträffande förhållandena i södra Sverige
- 2001:2 Arealförluster från skogliga avrinningsområden i Västra Götaland
- 2001:3 The proposals for action submitted by the Intergovernmental Panel on Forests (IPF) and the Intergovernmental Forum on Forests (IFF) – in the Swedish context
- 2001:4 Resultat från Skogsstyrelsens ekenkät 2000
- 2001:5 Effekter av kalkning i utströmningsområden med kalkkross 0–3 millimeter
- 2001:6 Biobränslen i Söderhamn
- 2001:7 Entreprenörer i skogsbruket 1993–1998
- 2001:8A Skogspolitisk historia
- 2001:8B Skogspolitiken idag – en beskrivning av den politik och övriga faktorer som påverkar skogen och skogsbruket
- 2001:8C Gröna planer
- 2001:8D Föryngring av skog
- 2001:8E Fornlämningar och kulturmiljöer i skogsmark
- 2001:8G Framtidens skog
- 2001:8H De skogliga aktörerna och skogspolitiken
- 2001:8I Skogsbilvägar
- 2001:8J Skogen sociala värden
- 2001:8K Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i skogen
- 2001:8L Skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet
- 2001:8M Skogsbruk och rennäring
- 2001:8O Skador på skog
- 2001:9 Projekterfarenheter av landskapsanalys i lokal samverkan – (LIFE 96 ENV S 367) Uthålligt skogsbruk byggt på landskapsanalys i lokal samverkan
- 2001:11A Strategier för åtgärder mot markförsurning
- 2001:11B Markförsurningsprocesser
- 2001:11C Effekter på biologisk mångfald av markförsurning och motåtgärder
- 2001:11D Urvalskriterier för bedömning av markförsurning

2001:11E	Effekter på kvävedynamiken av markförsurning och motåtgärder
2001:11F	Effekter på skogsproduktion av markförsurning och motåtgärder
2001:11G	Effekter på tungmetallers och cesiums rörlighet av markförsurning och motåtgärder
2002:1	Ekskador i Europa
2002:2	Gröna Huset, slutrapport
2002:3	Project experiences of landscape analysis with local participation – (LIFE 96 ENV S 367) Local participation in sustainable forest management based on landscape analysis
2002:4	Landskapsekologisk planering i Söderhamns kommun
2002:5	Miljöriktig vedeldning – Ett informationsprojekt i Söderhamn
2002:6	White backed woodpecker landscapes and new nature reserves
2002:7	ÄBIN Satellit
2002:8	Demonstration of Methods to monitor Sustainable Forestry, Final report Sweden
2002:9	Inventering av frötäktssbestånd av stjärkek, bergkek och rödek under 2001 – Ekdöd, skötsel och naturvård
2002:10	A comparison between National Forest Programmes of some EU-member states
2002:11	Satellitbildsbaserade skattningar av skogliga variabler
2002:12	Skog & Miljö – Miljöbeskrivning av skogsmarken i Söderhamns kommun
2003:1	Övervakning av biologisk mångfald i skogen – En jämförelse av två metoder
2003:2	Fågelfaunan i olika skogsmiljöer – en studie på beståndsnivå
2003:3	Effektivare samråd mellan rennärning och skogsbruk – förbättrad dialog via ett utvecklat samrådsförfarande
2003:4	Projekt Nissadalen – En integrerad strategi för kalkning och askspridning i hela avrinningsområden
2003:5	Projekt Renbruksplan 2000–2002 Slutrapport, – ett planeringsverktyg för samebyarna
2003:6	Att mäta skogens biologiska mångfald – möjligheter och hinder för att följa upp skogspolitikens miljömål i Sverige
2003:7	Vilka botaniska naturvärden finns vid torplämningar i norra Uppland?
2003:8	Kalkgranskogar i Sverige och Norge – förslag till växtsociologisk klassificering
2003:9	Skogsägare på distans – Utvärdering av SVO:s riktade insatser för utbor
2003:10	The EU enlargement in 2004: analysis of the forestry situation and perspectives in relation to the present EU and Sweden
2004:1	Effektuppföljning skogsmarkskalkning tillväxt och trädvitalitet, 1990–2002
2004:2	Skogliga konsekvensanalyser 2003 – SKA 03
2004:3	Natur- och kulturinventeringen i Kronobergs län 1996–2001
2004:4	Naturlig föryngring av tall
2004:5	How Sweden meets the IPF requirements on nfp
2004:6	Synthesis of the model forest concept and its application to Vilhelmina model forest and Barents model forest network
2004:7	Vedlevande arters krav på substrat – sammanställning och analys av 3 600 arter
2004:8	EU-utvidningen och skogsindustrin – En analys av skogsindustrins betydelse för de nya medlemsländernas ekonomier
2004:10	Om virkesförrådets utveckling och dess påverkan på skogsbrukets lönsamhet under perioden 1980–2002
2004:11	Naturskydd och skogligt genbevarande
2004:12	När vi skogspolitikens mångfaldsmål på artnivå? – Åtgärdsförslag för uppföljning och metodutveckling
2005:1	Access to the forests for disabled people
2005:2	Tillgång till naturen för människor med funktionshinder
2005:3	Besöksstudier i naturområden – en handbok
2005:4	Visitor studies in nature areas – a manual
2005:5	Skogshistoria år från år 1177–2005
2005:6	Vägar till ett effektivare samarbete i den privata tätortsnära skogen
2005:7	Planering för rekreation – Grön skogsbruksplan i privatägd tätortsnära skog
2005:8a-8c	Report from Proceedings of ForestSAT 2005 in Borås May 31 – June 3
2005:9	Sammanställning av stormskador på skog i Sverige under de senaste 210 åren
2005:10	Frivilliga avsättningar – en del i Miljökvalitetsmålet Levande skogar
2005:11	Skogliga sektorsmål – förutsättningar och bakgrundsmaterial
2005:12	Målbilder för det skogliga sektorsmålet – hur går det med bevarandet av biologisk mångfald?
2005:13	Ekonomiska konsekvenser av de skogliga sektorsmålen
2005:14	Tio skogsägares erfarenheter av stormen
2005:15	Uppföljning av skador på fornlämningar och övriga kulturlämningar i skog
2005:16	Mykorrhizasvampar i örtrika granskogar – en metodstudie för att hitta värdefulla miljöer
2005:17	Forskningsseminarium skogsbruk – rennärning 11–12 augusti 2004

2005:18	Klassning av renbete med hjälp av ståndortsboniteringens vegetationstypsindelning
2005:19	Jämförelse av produktionspotential mellan tall, gran och björk på samma ståndort
2006:1	Kalkning och askspridning på skogsmark – redovisning av arealer som ingått i Skogsstyrelsens försöksverksamhet 1989–2003
2006:2	Satellitbildsanalys av skogsbilvägar över våtmarker
2006:3	Myllrande Våtmarker – Förslag till nationell uppföljning av delmålet om byggande av skogsbilvägar över värdefulla våtmarker
2006:4	Granbarkborren – en scenarioanalys för 2006–2009
2006:5	Överensstämmelse anmält och verkligt GROT-uttag?
2006:6	Klimathotet och skogens biologiska mångfald
2006:7	Arenor för hållbart brukande av landskapets alla värden – begreppet Model Forest som ett exempel
2006:8	Analys av riskfaktorer efter stormen Gudrun
2006:9	Stormskadad skog – föryngring, skador och skötsel
2006:10	Miljökonsekvenser för vattenkvalitet, Underlagsrapport inom projektet Stormanalys
2006:11	Miljökonsekvenser för biologisk mångfald – Underlagsrapport inom projekt Stormanalys
2006:12	Ekonomiska och sociala konsekvenser i skogsbruket av stormen Gudrun
2006:13	Hur drabbades enskilda skogsägare av stormen Gudrun – Resultat av en enkätundersökning
2006:14	Riskhantering i skogsbruket
2006:15	Granbarkborrens utnyttjande av vindfällan under första sommaren efter stormen Gudrun – (The spruce bark beetle in wind-felled trees in the first summer following the storm Gudrun)
2006:16	Skogliga sektorsmål i ett internationellt sammanhang
2006:17	Skogen och ekosystemansatsen i Sverige
2006:18	Strategi för hantering av skogliga naturvärden i Norrtälje kommun ("Norrtäljeprojektet")
2006:19	Kantzonen ekologiska roll i skogliga vattendrag – en litteraturöversikt
2006:20	Ägoslag i skogen – Förslag till indelning, begrepp och definitioner för skogsrelaterade ägoslag
2006:21	Regional produktionsanalys – Konsekvenser av olika miljöambitioner i länen Dalarna och Gävleborg
2006:22	Regional skoglig Produktionsanalys – Konsekvenser av olika skötselregimer
2006:23	Biomassafflöden i svensk skogsnäring 2004
2006:24	Trädbränslestatistik i Sverige – en förstudie
2006:25	Tillväxtstudie på Skogsstyrelsens obsytor
2006:26	Regional produktionsanalys – Uppskattning av tillgängligt trädbränsle i Dalarnas och Gävleborgs län
2006:27	Referenshägn som ett verktyg i vilt- och skogsförvaltning
2007:1	Utvärdering av ÄBIN
2007:2	Trädslagens betydelse för markens syra-basstatus – resultat från Ståndortskarteringen
2007:3	Älg- och rådjursstammarnas kostnader och värden
2007:4	Virkesbalanser för år 2004
2007:5	Life Forests for water – summary from the final seminar in Lycksele 22–24 August 2006
2007:6	Renskadorna i plant- och ungskog – en litteraturöversikt och analys av en taxeringsmetod
2007:7	Övervakning och klassificering av skogsvattendrag i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten – exempel från Emån och Öreälven
2007:8	Svenskt skogsbruk möter klimatförändringar
2007:9	Uppföljning av skador på fornlämningar i skogsmark
2007:10	Utgör kvävegödning av skog en risk för Östersjön? Slutsatser från ett seminarium anordnat av Baltic Sea 2020 i samarbete med Skogsstyrelsen
2008:1	Arenas for Sustainable Use of All Values in the Landscape – the Model Forest concept as an example
2008:2	Samhällsekonomisk konsekvensanalys av skogsmarks- och ytvattenkalkning
2008:3	Mercury Loading from forest to surface waters: The effects of forest harvest and liming
2008:4	The impact of liming on ectomycorrhizal fungal communities in coniferous forests in Southern Sweden
2008:5	Långtidseffekter av kalkning på skogsmarkens kol- och kväveförråd
2008:6	Underlag för en nationell strategi för skötsel och skydd av sumpskogar
2008:7	Regionala analyser om kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:8	Frötäkt och frötäktsområden av gran och tall i Sverige
2008:9	Vägledning vid skogsmarkskalkning
2008:10	Områden som skogsmarkskalkats inom Skogsstyrelsens försöksverksamhet 2005–2007
2008:11	Inventering av ädellövplanteringar på stormhyggen från 1999 i Skåne
2008:12	Aluminiumhalter i skogsbäckar och variationen med avrinningsområdenas egenskaper
2008:13	Åtgärder för ett hållbart brukande av skogsmarken – resultat från studier finansierade inom Movib
2008:14	Användningen av växtskyddsmedel inom skogsbruket
2008:15	Skogsmarkskalkning
2008:16	Skogsmarkskalkningens effekter på kemin i mark, grundvatten och ytvatten i SKOKAL-områdena 16 år efter behandling

---

2008:18	Effekter av skogsbruk på rennärningen – en litteraturstudie
2008:19	Hyggesfritt skogsbruk i ädellövskog – En litteratursammanställning
2008:20	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk i ädellövskogar – slutrapport för delprojekt Ädellöv
2008:21	Skoglig kontinuitet och historiska kartor – en metodstudie för bokskog
2008:22	Kontinuitetsskogar och Kontinuitetsskogsbruk – Slutrapport för delprojekt Skötsel – hyggesfritt skogsbruk
2008:23	Naturkultur – Utvecklingen i försöksserien de 10 första åren
2008:24	Jämförelse av ekonomi och produktion mellan trakthyggesbruk och blädning i skiktad granskog – analyser spå bestånds nivå baserade på simulering
2008:25	Skogliga konsekvensanalyser 2008 – SKA–VB 08
2009:1	Åtgärdsplanering i reglerade vattendrag – arbetsgång och åtgärdsförslag i övre Ångermanälven
2009:2	Skog & Historia i Uppland – Gröna Jobb 2004–2008
2009:3	Utvärdering av metoder för kvantifiering av epifytiska hänglavar
2009:4	Kartläggning och Identifiering av kontinuitetsskog
2009:5	Skogsproduktion i stormområdet: Ett underlag för Skogsstyrelsens strategi för uthållig skogsproduktion
2009:6	Ekonomisk beskrivning av konsekvenser i samband med ledningsintrång i skogsmark
2009:7	Avverkning av nyckelbiotoper och objekt med höga naturvärden – en GIS-analys och inventeringsdata från Polytax
2009:8	Produktionsanalys i Gävleborgs län
2009:9	Skogsstyrelsens erfarenheter kring samarbetsnätverk i landskapet
2010:1	Föryngra – Vårda – Skydda – Underlag för Skogsstyrelsens strategi för hållbar skogsproduktion
2010:2	Effektiv rådgivning – Slutrapport
2010:3	Markägarenkäten. Skogsstyrelsens delrapport för undersökningarna om processen för formellt skydd 2005–2008
2010:4	Landskapsansats för bevarande av skoglig biologisk mångfald – en uppföljning av 1997 års regionala bristanalys, och om behovet av samverkan mellan aktörer
2010:5	Översyn av Skogsstyrelsens virkesmätningföreskrifter – Analys och förslag
2010:6	Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999–2008
2010:7	Behöver omvandlingstalen mellan m ³ f ub och m ³ sk revideras? – En förstudie
2010:8	Åtgärdsprogram för bevarande av vitryggig hackspett och dess livsmiljöer 2005–2009 – Slutrapport
2010:9	Störningskänslighet hos lavar i barrskogar
2011:1	Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999–2009
2011:3	Möjligheter att förbättra måluppfyllelse vad gäller miljöhänsyn vid föryngringsavverkning: Rapport efter en analys och rådgivande prioritering av åtgärder
2011:4	Fastighetsavtal – vidareutveckling av modell till flygfärdig produkt, Slutrapport
2011:5	Nedre Ångermanälven och Faxälven – förslag till miljöförbättrande åtgärder
2011:6	Upprättade renbruksplaner – 2005–2010
2011:7	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk – Slutrapport för delprojekt naturvärden
2011:8	Utredningsrapport – Långsiktig plan för Skogsstyrelsens inventeringar och uppföljningar
2012:1	Kommunikationsstrategi för Renbruksplan
2012:2	Förstudierapport, dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennärning
2012:3	Hänsyn till kulturmiljöer – resultat från P3 2008–2011
2012:4	Kalibrering för samsyn över myndighetsgränserna avseende olika former av dikningsåtgärder i skogsmark
2012:5	Skogsbrukets frivilliga avsättningar
2012:6	Långsiktiga effekter på vattenkemi, öringsbestånd och bottenfauna efter ask- och kalkbehandling i hela avrinningsområden i brukad skogsmark – utvärdering 13 år efter åtgärder mot försurning
2012:7	Nationella skogliga produktionsmål – Uppföljning av 2005 års sektorsmål
2012:8	Kommunikationsstrategi för Renbruksplan – Är det en fungerande modell för samebyarna vid samråd?
2012:9	Ökade risker för skador på skog och åtgärder för att minska riskerna
2012:10	Hänsynsuppföljning – grunder
2012:11	Virkesproduktion och inväxning i skiktad skog efter höggallring
2012:12	Tillståndet för skogsgenetiska resurser i Sverige. Rapport till FAO
2013:1	Återväxtstöd efter stormen Gudrun
2013:2	Förändringar i återväxtkvalitet, val av föryngringsmetoder och trädslagsanvändning mellan 1999 och 2012
2013:3	Hänsyn till forn- och kulturlämningar – Resultat från Kulturpolytaxen 2012
2013:4	Hänsynsuppföljning – underlag inför detaljerad kravspecifikation, En dellerans från Dialog om miljöhänsyn
2013:5	Målbilder för god miljöhänsyn – En dellerans från Dialog om miljöhänsyn

2014:1	Effekter av kvävegödsling på skogsmark – Kunskapssammanställning utförd av SLU på begäran av Skogsstyrelsen
2014:2	Renbruksplan – från tanke till verklighet
2014:3	Användning och betydelsen av RenGIS i samrådsprocessen med andra markanvändare
2014:4	Hänsynen till forn- och kulturlämningar – Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2013
2014:5	Förstudie – systemtillsyn och systemdialog
2014:6	Renbruksplankoncept – ett redskap för samhällsplanering
2014:7	Förstudie – Artskydd i skogen – Slutrapport
2015:1	Miljöövervakning på Obsytorna 1984–2013 – Beskrivning, resultat, utvärdering och framtid
2015:2	Skogsmarksgödsling med kväve – Kunskapssammanställning inför Skogsstyrelsens översyn av föreskrifter och allmänna råd om kvävegödsling
2015:3	Vegetativt förökad skogsodlingsmaterial
2015:4	Global framtida efterfrågan på och möjligt utbud av virkesråvara
2015:5	Satellitbildskartering av lämnad miljöhänsyn i skogsbruket – en landskapsansats
2015:6	Lägsta ålder för föryngringsavverkning (LÅF) – en analys av följder av att sänka åldrarna i norra Sverige till samma nivå som i södra Sverige
2015:7	Hänsynen till forn- och kulturlämningar – Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2014
2015:8	Uppföljning av skogliga åtgärder längs vattendrag för att gynna lövträd och lövträdetablering.
2015:9	Ångermanälvsprojektet – förslag till miljöförbättrande åtgärder i mellersta Ångermanälven och nedre Fjällsjöälven
2015:10	Skogliga konsekvensanalyser 2015–SKA 15
2015:11	Analys av miljöförhållanden – SKA 15
2015:12	Effekter av ett förrändrat klimat–SKA 15
2015:13	Uppföljning av skogliga åtgärder längs vattendrag för att gynna lövträd och lövträdetablering
2016:1	Uppföljning av biologisk mångfald i skog med höga naturvärden – Metodik och genomförande
2016:2	Effekter av klimatförändringar på skogen och behov av anpassning i skogsbruket
2016:4	Alternativa skogsskötselmetoder i Vildmarksriket – ett pilotprojekt
2016:5	Hänsyn till forn- och kulturlämningar - Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2015
2016:6	METOD för uppföljning av miljöhänsyn och hänsyn till rennärningen vid stubbskörd
2016:7	Nulägesbeskrivning om nyckelbiotoper
2016:8	Möjligheter att minska stabilitetsrisker i raviner och slänter vid skogsbruk och exploatering – Genomgång av ansvar vid utförande av skogliga förändringar, ansvar för tillsyn samt ansvar vid inträffad skada
2016:12	Nya och reviderade målbilder för god miljöhänsyn - Skogssektors gemensamma målbilder för god miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder
2016:13	Målanpassad ungskogsskötsel
2016:14	Översyn av Skogsstyrelsens beräkningsmodell för bruttoavverkning
2017:2	Alternativa skötselmetoder i Råndalen – Ett projekt i Härjedalen
2017:4	Biologisk mångfald i Nyckelbiotoper – Resultat från inventeringen – ”Uppföljning biologisk mångfald” 2009–2015

Av Skogsstyrelsen publicerade Meddelanden:

1991:2	Vägplan -90
1991:5	Ekologiska effekter av skogsbränsleuttag
1995:2	Gallringsundersökning 92
1995:3	Kontrolltaxering av nyckelbiotoper
1996:1	Skogsstyrelsens anslag för tillämpad skogsproduktionsforskning
1997:1	Naturskydd och naturhänsyn i skogen
1997:2	Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1996
1998:1	Skogsvårdsorganisationens Utvärdering av Skogspolitiken
1998:2	Skogliga aktörer och den nya skogspolitiken
1998:3	Föryngringsavverkning och skogsbilvägar
1998:4	Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning – Delresultat från Polytax
1998:5	Beståndsanläggning
1998:6	Naturskydd och miljöarbete
1998:7	Röjningsundersökning 1997
1998:8	Gallringsundersökning 1997
1998:9	Skadebilden beträffande fasta fornlämningar och övriga kulturmiljövärden
1998:10	Produktionskonsekvenser av den nya skogspolitiken
1998:11	SMILE – Uppföljning av sumpskogsskötsel
1998:12	Sköter vi ädellövskogen? – Ett projekt inom SMILE
1998:13	Riksdagens skogspolitiska intentioner. Om mål som uppdrag till en myndighet

1998:14	Swedish forest policy in an international perspective. (Utfört av FAO)
1998:15	Produktion eller miljö. (En mediaundersökning utförd av Göteborgs universitet)
1998:16	De trädbevuxna impedimentens betydelse som livsmiljöer för skogslevande växt- och djurarter
1998:17	Verksamhet inom Skogsvårdsorganisationen som kan utnyttjas i den nationella miljöövervakning
1998:19	Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1998
1999:1	Nyckelbiotopsinventeringen 1993–1998. Slutrapport
1999:3	Sveriges sumpskogar. Resultat av sumpskogsinventeringen 1990–1998
2001:1	Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2000
2001:2	Rekommendationer vid uttag av skogsbränsle och kompensationsgödsling
2001:3	Kontrollinventering av nyckelbiotoper år 2000
2001:4	Åtgärder mot markförsurning och för ett hålligt brukande av skogsmarken
2001:5	Miljöövervakning av Biologisk mångfald i Nyckelbiotoper
2001:6	Utvärdering av samråden 1998 Skogsbruk – rennäring
2002:1	Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter – SUS 2001
2002:2	Skog för naturvårdsändamål – uppföljning av områdesskydd, frivilliga avsättningar, samt miljöhänsyn vid föryngringsavverkning
2002:4	Action plan to counteract soil acidification and to promote sustainable use of forestland
2002:6	Skogsmarksgödsling – effekter på skogshushållning, ekonomi, sysselsättning och miljö
2003:1	Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2002
2003:2	Konsekvenser av ett förbud mot permetrinbehandling av skogsplantor
2004:1	Kontinuitetsskogar – en förstudie
2004:2	Landskapsekologiska kärnområden – LEKO, Redovisning av ett projekt 1999–2003
2004:3	Skogens sociala värden
2004:4	Inventering av nyckelbiotoper – Resultat 2003
2006:1	Stormen 2005 – en skoglig analys
2007:1	Övervakning av insektsangrepp – Slutrapport från Skogsstyrelsens regeringsuppdrag
2007:2	Kvävegödsling av skogsmark
2007:3	Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper – Resultat till och med 2006
2007:4	Fördjupad utvärdering av Levande skogar
2007:5	Hållbart nyttjande av skog
2008:1	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:2	Rekommendationer vid uttag av avverkningsrester och askåterföring
2008:3	Skogsbrukets frivilliga avsättningar
2008:4	Rundvirkes- och skogsbränslebalanser för år 2007 – SKA-VB 08
2009:1	Dikesrensningens regelverk
2009:2	Viltanpassad Skogsskötsel – Skogliga åtgärder för att minska skador
2009:3	Ny metod och nya definitioner i uppföljningen av frivilliga avsättningar
2009:4	Stubbskörd – kunskapsammanställning och Skogsstyrelsens rekommendationer
2009:5	Vidareutveckling av pågående viltskadeinventeringar
2009:6	En märkbar förändring i skogsägarnas vardag – Projekt Skogsägarnas myndighetskontakter
2009:7	Regler om användning av främmande trädslag
2010:1	Vattenförvaltningen i skogen
2010:2	Nationell tillämpning av FLEGT – Forest Law Enforcement, Governance and Trade
2011:1	Tillsyn enl 9 kap miljöbalken av verksamhet på mark som omfattas av skogsvårdslagen
2011:2	Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder
2011:3	Skogliga inventeringsmetoder i en kunskapsbaserad älgförvaltning
2011:4	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning samt om revidering av virkesmätningstagstiftningen
2011:5	Uppföljning av hänsyn till rennäringen
2011:6	Översyn av föreskrifter och allmänna råd för 30 paragrafen SvL – Del 1
2011:7	Hjortdjurens inverkan på tillväxt av produktionsträd och rekrytering av betesbegärliga trädslag – problembeskrivning, orsaker och förslag till åtgärder
2012:1	Förslag på regelförenklingar i skogsvårdslagstiftningen
2012:2	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning
2012:3	Beredskap vid skador på skog
2013:1	Dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennäring
2013:2	Uppdrag om förslag till ny lagstiftning om virkesmätning
2013:3	Adaptiv skogsskötsel
2013:4	Ask och askskottsjukan i Sverige
2013:5	Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – Förslag och ställningstaganden
2013:6	Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – omvärldsanalys

---

2013:7	Ökad jämställdhet bland skogsägare
2013:8	Naturvårdsavtal för områden med sociala värden
2013:9	Skogens sociala värden – en kunskapssammanställning
2014:1	Översyn av föreskrifter och allmänna råd till 30 § SvL – Del 2
2014:2	Skogslandskapets vatten – en lägesbeskrivning av arbetet med styrmedel och åtgärder
2015:1	Förenkling i skogsvårdslagstiftningen – Redovisning av regeringsuppdrag
2015:2	Redovisning av arbete med skogens sociala värde
2015:3	Rundvirkes- och skogsbränslebalanser för år 2013 – SKA 15
2015:4	Renskogsavtal och lägesbeskrivning i frågott om skogsbruk–rennäring
2015:6	Utvärdering av ekonomiska stöd
2016:1	Kunskapsplattform för skogsproduktion – Tillståndet i skogen, problem och tänkbara insatser och åtgärder
2016:2	Analys av hur Skogsstyrelsen verkar för att miljömålen ska nås
2016:3	Delrapport - Främja anställning av nyanlända i de gröna näringarna och naturvärden
2016:4	Skogliga skattningar från laserdata
2016:5	Kulturarv i skogen
2016:6	Sektorsdialog 2014 och 2015
2016:7	Adaptiv skogsskötsel 2013-2015
2016:8	Agenda 2030 - underlag för genomförande - Ett regeringsuppdrag
2016:9	Implementering av målbilder för god miljöhänsyn
2016:10	Gemensam inlämningsfunktion för skogsägare
2016:11	Samlad tillsynsplan 2017
2017:1	Skogens sociala värden i Skogsstyrelsens rådgivning och information
2017:2	Främja nyanländas väg till anställning i de gröna näringarna och naturvärden
2017:3	Regeringsuppdrag om jämställdhet i skogsbruket

Beställning av Rapporter och Meddelanden

Skogsstyrelsen,
Böcker och Broschyrer
551 83 JÖNKÖPING
Telefon: 036 – 35 93 40
växel 036 – 35 93 00
fax 036 – 19 06 22
e-post: bocker@skogsstyrelsen.se
www.skogsstyrelsen.se/bocker

I Skogsstyrelsens Meddelande-serie publiceras redogörelser, utredningar med mera av officiell karaktär.

Innehållet överensstämmer med myndighetens policy.

I Skogsstyrelsens Rapport-serie publiceras redogörelser och utredningar med mera för vars innehåll författaren/författarna själva ansvarar.

Skogsstyrelsen publicerar dessutom fortlöpande: Foldrar, broschyrer, böcker med mera inom skilda skogliga ämnesområden. Skogsstyrelsen är också utgivare av tidningen Skogseko.

Skogsstyrelsen har haft regeringens uppdrag att redovisa frivilliga avsättningar inom skogsbruket. Denna rapport utgör avrapportering till regeringen. I rapporten redovisas omfattningen av frivilliga avsättningar, vissa kvalitativa aspekter hos dem och en studie av de frivilliga avsättningarnas varaktighet. Skogsstyrelsen drar även slutsatser om utveckling av arealen frivilliga avsättningar i relation till regeringens ambitioner i etappmålet, om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden, inom miljömålssystemet.